

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA**

KATEDRA PRÁVA

**Zrušení a zánik obchodní společnosti
Cancellation and Termination of Registered Company**

Student: Hana Špačková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martina Krügerová, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání bakalářské práce

Student: **Hana Špačková**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Zrušení a zánik obchodní společnosti**
Cancellation and Termination of Registered Company

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vymezení základních pojmů, vztahů a kategorií v rámci zrušení a zániku obchodní společnosti
3. Zrušení obchodní společnosti bez likvidace
4. Zrušení obchodní společnosti s likvidací
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ADAMÍK, Petr et al. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualizované a rozšířené vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 231 s. ISBN 978-80-7263-597-9.

JOSKOVÁ, Lucie. *Fúze - právo, účetnictví a daně*. Praha: Linde, 2012, 151 s. ISBN 978-807-2018-857.

ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martina Krügerová, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

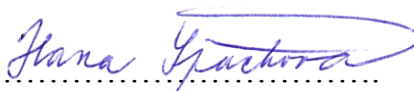
JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 10. 5. 2013

.....
Hana Špačková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Martině Krügerové, Ph.D. za vstřícnost, věcné připomínky a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Vymezení základních pojmů, vztahů a kategorií v rámci zrušení a zániku obchodní společnosti.....	7
2.1	Příčiny neúspěchu a předpoklady úspěšného podnikání	7
2.2	Obchodní společnosti	8
2.3	Založení a vznik společnosti.....	11
2.4	Zrušení společnosti	12
2.4.1	Možné způsoby zrušení	12
2.4.2	Důvody zrušení.....	15
2.4.3	Formy zrušení.....	16
2.5	Zánik společnosti.....	16
2.6	Obecné důvody zrušení a zániku obchodní společnosti plynoucí ze ZOK a NOZ	17
3	Zrušení obchodní společnosti bez likvidace	20
3.1	Zrušení a zánik přeměnou společnosti.....	20
3.1.1	Výhody a nevýhody přeměn.....	22
3.1.2	Přípustnost přeměny obchodních společností v likvidaci	22
3.1.3	Projekt přeměny.....	24
3.1.4	Fúze	25
3.1.5	Rozdělení.....	27
3.1.6	Převodem jmění na společníka	30
3.1.7	Změnou právní formy.....	31
3.1.8	Přeshraniční přemístění sídla.....	31
3.1.9	Přeměna právnické osoby podle NOZ.....	32
3.2	Zrušení a zánik společnosti v konkurzu a zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku	34
3.3	Zrušení podle právních forem podnikání.....	34

3.3.1	Veřejná obchodní společnost.....	34
3.3.2	Komanditní společnost	36
3.3.3	Společnost s ručením omezeným	37
3.3.4	Akciová společnost.....	38
3.4	Zvláštní důvody zrušení obchodní společnosti plynoucí ze ZOK	38
4	Zrušení obchodní společnosti s likvidací	42
4.1	Obecná charakteristika likvidace	43
4.2	Likvidátor	43
4.3	Průběh likvidace	47
4.4	Proces likvidace a činnost likvidátora	48
4.4.1	Oznámení o vstupu obchodní společnosti do likvidace	48
4.4.2	Stanovení cílů, způsobu a doby likvidace	48
4.4.3	Mimořádná účetní uzávěrka	49
4.4.4	Sestavení programu likvidace.....	50
4.4.5	Rozpočet likvidace	50
4.4.6	Ukončení likvidačního procesu	51
4.4.7	Rozdělení likvidačního zůstatku.....	52
4.4.8	Výmaz obchodní společnosti.....	54
4.4.9	Obnovení likvidace.....	54
4.5	Likvidace podle NOZ a ZOK	55
5	Závěr	60
	Seznam použité literatury	62
	Seznam zkratk.....	64
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	65
	Seznam obrázků.....	66
	Seznam příloh.....	67

1 Úvod

Podnikání kromě zasloužených zisků přináší i nejrůznější rizika. Současné podnikatelské prostředí, a to zejména vlivem prodělané ekonomické krize, již není tak stabilní, jako tomu bylo v minulosti. Není tedy již nic neobvyklého, že se obchodní společnosti snadno ocitnou v krizi. V takovém případě je žádoucí co nejdříve identifikovat symptomy poukazující na poruchy v jednotlivých oblastech činnosti společnosti a najít východiska k překonání takového stavu. Za takových okolností hraje významnou roli vysoká kvalifikovanost a profesionalita managementu společnosti, který činí rozhodnutí o budoucnosti společnosti. Neexistuje-li již důvod pro další trvání obchodní společnosti, obvykle se přistupuje ke zrušení společnosti s likvidací. Na druhé straně však může nastat i situace, kdy zakladatelé společnosti dobrovolně rozhodnou o zrušení společnosti bez likvidace, tedy její přeměnou.

V minulosti často docházelo k nejasnostem, zda se konkrétní právní vztahy mají řídit občanským nebo obchodním zákoníkem. Bylo tedy rozhodnuto o zrušení obchodního zákoníku a integraci soukromého práva do zákoníku občanského. Došlo k přenesení podstatné části ustanovení obchodního zákoníku do nového občanského zákoníku. Zákon o obchodních korporacích tvoří druhou část rekodifikace soukromého práva a úzce navazuje na nový občanský zákoník. Také vymezuje základní podmínky obchodních korporací, přičemž některé z nich na obecnější úrovni řeší nový občanský zákoník.

Cílem této práce je podrobné zhodnocení procesu zrušení a zániku obchodní společnosti, následné interpretace současné právní úpravy zrušení a zániku, a upozornění na budoucí změny úpravy zrušení a zániku obchodní společnosti platné od 1. 1. 2014. Při zpracování této práce bude použita metoda analýzy a syntézy, které se navzájem v jednotlivých kapitolách prolínají a doplňují. Práce je dále doplněna o přílohy, které podrobněji rozvádějí příslušnou problematiku.

První část této práce se zabývá možnými příčinami neúspěchu a předpoklady úspěšného podnikání, dále vymezuje jednotlivé druhy obchodních společností, jejich založení a vznik. Kromě toho tato část přinese základní obecné informace související se zrušením a zánikem obchodní společnosti. Zabývá se obecnými důvody zrušení a zániku obchodní společnosti plynoucí ze zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku.

Druhá část se věnuje zrušení obchodní společnosti bez likvidace, tedy formou přeměny, v konkurzu a zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku.

Dále zde budou rozvedeny zvláštní důvody zrušení jednotlivých obchodních společností jak z hlediska současné právní úpravy dle obchodního zákoníku, tak úpravy zákona o obchodních korporacích.

Třetí část řeší zrušení obchodní společnosti formou likvidace, komplexně shrnuje celý proces likvidace a činnost likvidátora, řeší výklad Nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích zaměřený na likvidaci.

V této bakalářské práci je zachycen právní stav ke dni 1. května 2013.

2 Vymezení základních pojmů, vztahů a kategorií v rámci zrušení a zániku obchodní společnosti

2.1 Příčiny neúspěchu a předpoklady úspěšného podnikání

Po roce 1989 vznikly během velmi krátké doby tisíce obchodních společností. Mnohé společnosti však velmi rychle zanikly, ač se zpočátku jednalo o mimořádně úspěšné podniky. Tato situace nastávala taktéž i u transformovaných státních podniků, které se široce věnovaly dalším akvizicím a nedokázaly si uhájit vlastní existenci. Příčinou rychlého zániku těchto společností mohla být nedostatečně rozvinutá organizační struktura, systém a styl řízení, popř. neschopnost dostatečné adaptace na rychle se měnící prostředí (oblast marketingu a výroby) či negativních dopady plynoucí z podmínek v okolí podniku. [9]

Smejkal (2003) tvrdí, že vývoj firmy je nutné přizpůsobit stupni specializace zaměstnanců a mít vytvořenou firemní byrokracii.¹ U FO se předpokládá, že je schopen se orientovat jak v oblasti účetnictví, tak v právu, přepravě, výrobě apod. V případě obchodních společností je však člověk při stejných předpokladech schopen obsadit pracovní pozici jako obchodní ředitel, u velké společnosti pozici odpovídající vedoucímu odbytu a v nadnárodní společnosti pracovat jako specialista na prodej určitého typu výrobku.

S firemní byrokracií je tato situace velmi podobná. V případě FO, která zaměstnává pouze příbuzné a známé, postačí jistý stupeň sebekázně a vůdčí schopnost podnikatele. Naopak u obchodní společnosti, již kromě motivovaných a tvůrčích zaměstnanců, hraje roli taktéž definovaný řídicí mechanismus. Vhodné pojetí byrokracie zahrnuje kontinuální vyřizování záležitostí, neexistence činností v rozporu s pravidly a předpisy, hierarchické uspořádání funkcí, konkrétní vymezení kompetencí, vybavení zaměstnanců potřebnou autoritou a prostředky pro výkon práce, vlastníky zdrojů a prostředků potřebných pro výkon funkcí nejsou zaměstnanci a u rozhodnutí je předpokladem transparentnost, přezkoumatelnost a existence dokumentace. [9]

Zásadní význam v oblasti zaměstnanosti mají malé a střední podniky, které především v posledních letech zaměstnávají podstatné množství lidí. Tomu přispívá i fakt, že velké firmy

¹ Pojem byrokracie použil poprvé francouzský fyziokrat Vincent de Gourny v roce 1745 a vychází z řeckého kratos – síla, vláda a z francouzského bureau označující úřad. Z politologického hlediska ji lze vymezit jako specifický systém vlády uskutečňovaný skrze úřady a z pohledu sociologie jako neosobní administrativní systém, v němž zaměstnanci rozhodují a jednají podle předem definovaných pravidel.

vlivem globalizace provádí racionalizaci a restrukturalizaci svých činností. Omezují tedy své náklady např. snížením počtu zaměstnanců, zavedením outsourcingu a objednáváním služeb ve většině případů u menších podniků. Dalším důvodem vzniku malých a středních podniků je i samostatné podnikání jako živnostník z důvodu nenalezení vhodného pracovního místa.

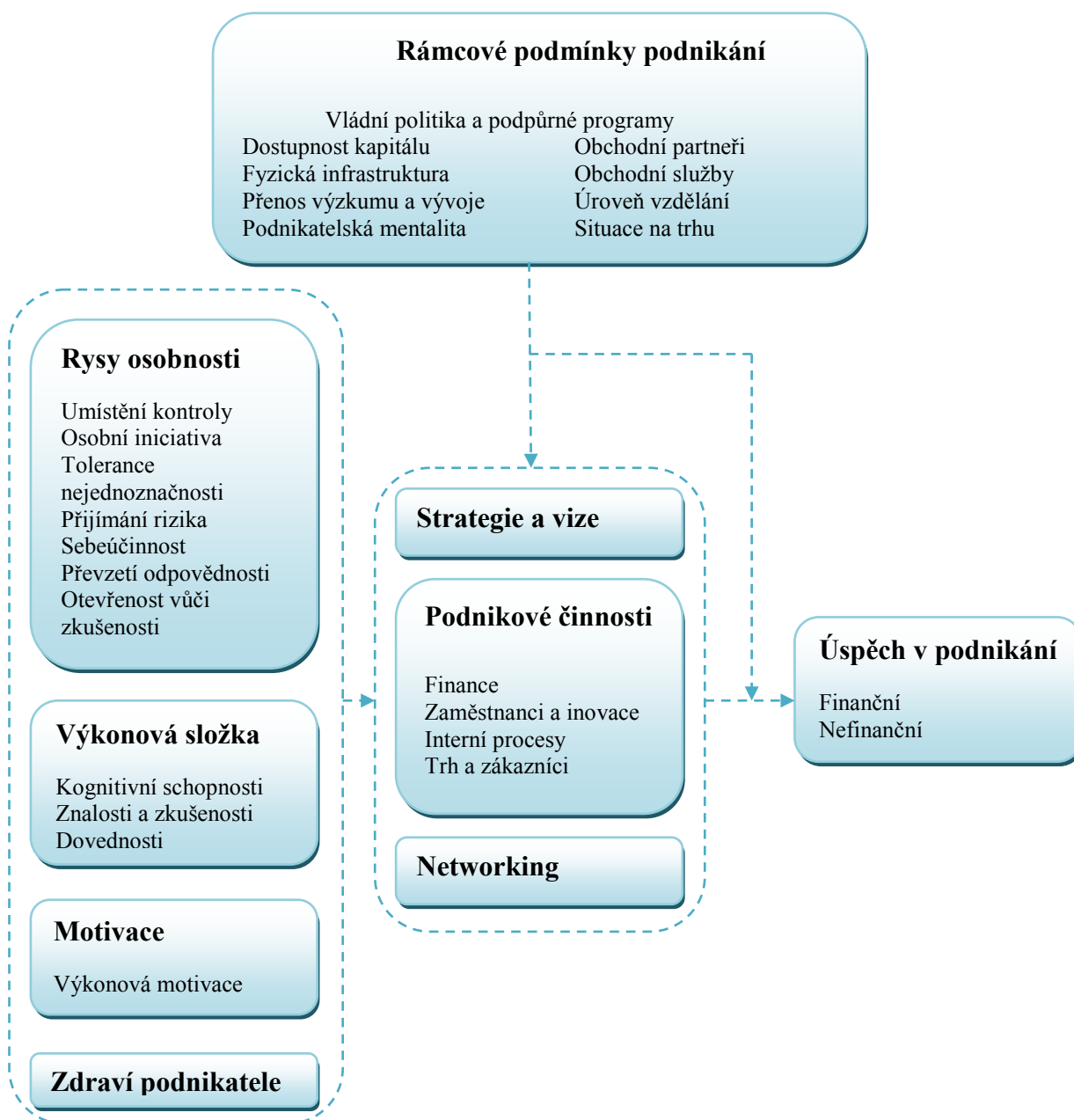
Kislingerová (2005) vymezila předpoklady podnikatelského úspěchu malých a středních podniků. Podstatu modelu tvoří tzv. Rámcové podmínky podnikání, viz Obr. 2.1. Jak je zobrazeno v obrázku, důležitá je vládní politika a podpůrné programy, dostupnost kapitálu, fyzická infrastruktura, přenos výzkumu a vývoje, podnikatelská mentalita, obchodní partneři a služby, obchodní služby, úroveň vzdělání a situace na trhu. Z těchto podmínek plyne, že podnikatel je nucen sledovat současnou legislativu a provádět povinnou administrativu související s podnikáním, měl by mít přístup k finančním prostředkům pro založení, růst a další rozvoj firmy. Přenosem výzkumu a vývoje je myšleno využití invencí a inovací a samozřejmě i vytváření nových trhů, k nimž je zapotřebí přenos výzkumu a vývoje od místa vzniku k trhu a zákazníkům. V neposlední řadě záleží i na mentalitě podnikatele, zda je schopen riskovat svůj kapitál, přebrat odpovědnost za svou činnost, umět se otevřít příležitostem apod. Obchodními partnery a službami jsou myšleni nejrozumnější odborníci, kteří by v případě neznalosti podnikatele byli schopni pomoci s danou problematikou (právníci, daňoví poradci, dodavatelé materiálu). Pro úspěšné podnikání jsou předpokladem také vzdělaní zaměstnanci, kteří mají odborné informace a taktéž umí informace o trhu vhodně převést do praxe.

2.2 Obchodní společnosti

Obchodní společnost je právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Existují následující společnosti:

- veřejná obchodní společnost,
- komanditní společnost,
- společnost s ručením omezeným,
- akciová společnost,
- evropská společnost a
- evropské hospodářské zájmové sdružení.

Obr. 2.1 Model úspěchu v podnikání MSP

Zdroj: Kislingarová, E. Chování podniku v globalizujícím se prostředí. 2005. str. 297.

Veřejnou obchodní společnost („v. o. s.“ nebo „veř. obch. spol.“) musí založit alespoň dvě osoby, které podnikají pod společnou firmou a ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti celým svým majetkem. FO může být společníkem jen tehdy, pokud splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a neexistují překážky provozování živnosti. Práva a povinnosti vymezuje společenská smlouva a při plnění povinností musí společník postupovat s péčí řádného hospodáře.

Komanditní společnost („k. s.“ nebo „kom.spol.“) je společnost, ve které alespoň jeden společník ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a alespoň jeden společník celým svým majetkem (komplementář). Komplementář musí prokázat, že splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a neexistuje u něj překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem bez ohledu na předmět podnikání společnosti. Tyto podmínky musí splňovat statutární orgán, popřípadě její pověřený zástupce, v případě, že je komplementářem PO. Komplementáři jsou zodpovědní za obchodní vedení společnosti, v ostatních záležitostech rozhodují společně s komanditisty většinou hlasů, pokud tuto problematiku společenská smlouva neupravuje jinak.

Společnost s ručením omezeným („s. r. o.“ nebo „spol. s r. o.“) může být založena jednou osobou a může mít nejvíce padesát společníků. Základní kapitál této společnosti je tvořen vklady společníků, a tito společníci ručí za závazky společnosti, dokud nebylo zapsáno splacení vkladů do obchodního rejstříku. Za porušení závazků společnosti odpovídá společnost celým svým majetkem a společníci ručí společně a nerozdílně za závazky společnosti do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku.

Akciová společnost („a. s.“ nebo „akc.spol.“) je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií o určité jmenovité hodnotě. Za porušení svých závazků společnost odpovídá celým svým majetkem a akcionář za její závazky neručí. Akcie je cenným papírem, který dává akcionáři právo podílet se dle ObchZ a stanov společnosti na jejím řízení, zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti.

Všechny tyto výše zmíněné společnosti jsou upraveny v ObchZ. Ten také uvádí, že společnost s ručením omezeným a akciová společnost mohou být založeny i za jiným účelem, než je podnikání. Evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení upravuje také právo Evropských společenství a zvláštní právní předpisy.

Evropská společnost (SE) je také známá jako „Societas Europaea“. Je jí možné chápat jako výsledek dlouhodobé snahy spočívající ve vytvoření nadnárodní formy obchodní společnosti odpovídající požadavkům ekonomických subjektů, které působí na území členských států. Též bylo nutné, aby odpovídala jejich současným potřebám a byly naplněny zásady volného pohybu osob v rámci vnitřního trhu. Základními prameny evropské společnosti jsou Nařízení Rady 2157/2001 o statutu evropské společnosti a doplňující

Směrnice Rady 2001/86/ES. Součástí českého právního řádu se stal v prosinci 2004 účinný zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti a také zákon č. 628/2004 Sb., kterým se mění zákony v souvislosti s přijetím zákona o evropské společnosti.

Evropské hospodářské zájmové sdružení je upraveno Nařízením Rady č. 2137/85 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS). Cílem toho sdružení je podpora a rozvoj hospodářských činností svých členů prostřednictvím spojení zdrojů, činností a dovedností. Sdružení zakládají společnosti a další veřejné či soukromé PO založené dle práva některého členského státu a usazené v Evropské unii i za jiným účelem, než je vytvoření zisku. [12]

2.3 Založení a vznik společnosti

Obchodní společnosti mohou být **založeny** jak fyzickými, tak i právnickými osobami, které dále mohou být českými, popř. i zahraničními osobami. Osobní společnosti (veřejná obchodní společnost, komanditní společnost) musí být vždy založeny alespoň dvěma osobami, zatímco kapitálové společnosti (společnost s ručením omezeným, akciová společnost) může založit i jedna osoba. Tímto jediným zakladatelem v případě společnosti s ručením omezeným může být jak PO, tak FO, u akciové společnosti jím může být však jen PO. Je-li zakládána společnost jediným zakladatelem, je nutné ji založit sepsáním zakladatelské listiny. Společenskou smlouvou se zpravidla zakládá veřejná obchodní společnost, komanditní společnost a společnost s ručením omezeným, jestliže je zakládána alespoň dvěma zakladateli. A v případě a. s. zakládáné dvěma a více zakladateli, je to zakladatelská smlouva. Společenská smlouva na rozdíl od zakladatelské smlouvy o založení společnosti společnost nejen směřuje k založení společnosti, ale i upravuje vnitřní vztahy mezi společníky a společností.

Při zakládání veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti musí mít tato společenská smlouva písemnou formu a podpisy zakladatelů musí být úředně ověřeny. Zakladatelská smlouva o založení akciové společnosti a společenská smlouva o založení společnosti s ručením omezeným musí být vyhotovena formou notářského zápisu. Okamžikem založení veřejná obchodní společnost, komanditní společnost a společnost s ručením omezeným je ten den, kdy došlo k uzavření společenské smlouvy, popř. jiný den uvedený v tomto dokumentu. V případě založení akciové společnosti je kromě sepsání zakladatelské smlouvy, popř. zakladatelské listiny, nutné přistoupit i k dalším krokům spojeným se založením společnosti. Tyto kroky se liší v závislosti na tom, zda se jedná

o založení společnosti na základě veřejné nabídky akcií (sukcesivní), či bez ní (simultánní). U sukcesivního způsobu založení a. s. je nutné po sepsání zakladatelské smlouvy, popř. listiny, tuto nabídku akcií vhodným způsobem uveřejnit. Následuje upisování akcií zápisem do listiny upisovatelů a ustavující valná hromada poté rozhoduje o založení této společnosti. Simultánní založení spočívá v sepsání zakladatelské smlouvy, popř. zakladatelské listiny, není již zákonem vyžadováno schválení prospektu emitenta, nekoná se ani upisování akcií, ani ustavující valná hromada.

Obchodní společnost **vzniká** dnem zápisu do obchodního rejstříku. Samotnému zápisu musí vždy předcházet podaný návrh na zápis obchodní společnosti. Tento zápis je nutné podat na formuláři do 90 dnů od založení společnosti. Jestliže návrh není podán ve stanovené lhůtě, nelze již na základě průkazu podnikatelského oprávnění podat návrh na zápis.

2.4 Zrušení společnosti

„Zrušení společnosti lze charakterizovat jako rozhodnutí o tom, že společnost nebude nadále existovat a působit v podobě, v jaké byla zřízena a zapsána v rejstříku, popř. jiné evidenci společnosti.“ [8; str. 15]. Přestože došlo k rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti, společnost stále trvá a funguje za pozměněných podmínek až do svého zániku.

2.4.1 Možné způsoby zrušení

Možných důvodů vedoucích ke zrušení obchodní společnosti je celá řada. Tyto důvody však v konečném důsledku vedou pouze k rozhodnutí o zrušení, které může být:

- dobrovolné,
- nedobrovolné, popř. nucené rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti.

V případě **dobrovolného** zrušení obchodní společnosti je nutná dohoda všech společníků, popřípadě rozhodnutí k tomu kompetentního orgánu obchodní společnosti o zrušení společnosti. Tyto úkony mohou být někdy označovány jako disoluční smlouva nebo disociační usnesení. Skutkové podstaty dobrovolného zrušení obchodní společnosti uvádí § 68 odst. 3 písm. a, b, c, e ObchZ. Jde o situace, kdy se společnost zrušuje:

- a) uplynutím doby, na kterou byla založena,
- b) dosažením účelu, pro který byla založena,

- c) dnem uvedeným v rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti o zrušení společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí bylo přijato, dochází-li ke zrušení společnosti s likvidací,
- d) dnem zániku společnosti, pokud dochází k zániku společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo v důsledku rozdělení.

V případě, že byla obchodní společnost **založena na dobu určitou**, zrušuje se právě uplynutím doby, na kterou byla založena, aniž by k tomu bylo nutné provést další úkony. V takovém případě musí být doba trvání společnosti stanovena v zakladatelském dokumentu společnosti. Rozhodnutí o délce trvání společnosti je ponecháno na vůli zakladatelů a není-li při založení společnosti výslovně určeno, že se zakládá na dobu určitou, platí, že byla založena na dobu neurčitou [13; §62 odst. 2]. Jestliže by společníci rozhodli o dalším trvání společnosti, je třeba provést odpovídající změnu zakladatelského dokumentu, jinak se tato společnost zrušuje ke konci posledního dne, v němž stanovená doba uplyne. Zrušení společnosti je v uvedeném případě zrušením společnosti s likvidací a povinností příslušného orgánu společnosti je jmenovat likvidátora.

V praxi se zřídka můžeme setkat se zrušením společnosti **dosažením účelu**. Jedná se o speciální případ trvání společnosti, kdy zakladatelé společnosti při jejím založení rozhodnou o jejím založení pouze na dobu dosažení účelu. Účel společnosti musí být vymezen v zakladatelském dokumentu společnosti. Je žádoucí, aby bylo přesně vymezeno, kdy se považuje sledovaný účel za dosažený. [10] Rozhodnou-li se společníci pro trvání společnosti na dobu neurčitou, je v jejich kompetenci provést změnu zakladatelské listiny. Zrušuje-li se společnost z důvodu dosažení účelu, pro který byla založena, jde o zrušení společnosti s likvidací a příslušný orgán je povinen jmenovat likvidátora.

Jestliže **společníci nebo orgán k tomu příslušný rozhodnou o zrušení společnosti**, je v jejich kompetenci i určit den, ke kterému se společnost zrušuje. Ve veřejné obchodní společnosti rozhodují společníci podle §79 odst. 2 a odst. 3 ObchZ a v případě k. s. podle §97 odst. 3 ObchZ. Nepřipouští-li společenská smlouva, aby o zrušení společnosti rozhodla valná hromada, zrušuje se společnost s ručením omezeným na základě dohody všech společníků [13; §152 odst. 1]. V případě zrušení a. s. musí dojít ke schválení rozhodnutí valné hromady o zrušení společnosti dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků, nestanoví-li společenská smlouva vyšší počet hlasů [13; §186 odst. 6].

Společnost se také zrušuje, pokud **dochází k zániku společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo v důsledku rozdělení**. Od novely obchodního zákoníku provedené zák. č. 370/2000 Sb. mezi tyto případy již nepatří změna právní formy společnosti, neboť při ní nedochází k zániku společnosti.

Dobrovolné zrušení je pokládáno za podnikatelské rozhodnutí, ke které společnost bohužel přistupuje jen jako k poslední možnosti řešení před úpadkem společnosti. Týká se to především společností s neschopným managementem orientovat se ve všech institucionálních možnostech podnikatelské činnosti a s nejasným podnikatelským záměrem obchodní společnosti. [8]

K **nedobrovolnému** zrušení obchodní společnosti dochází rozhodnutím soudu a nastává dnem uvedeným v rozhodnutí soudu o zrušení společnosti, jinak dnem, kdy toto rozhodnutí nabylo právní moci.

Skutečnosti, na základě nichž je možné zrušení obchodní společnosti, vymezuje §68 odst. 3 písm. d, f ObchZ. Nucené zrušení obchodní společnosti je tedy možné v případě, že soud rozhodl o zrušení společnosti a v případě zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující. V souvislosti s rozhodnutím soudu o zrušení obchodní společnosti existují i další důvody vedoucí k rozhodnutí. Tyto důvody nuceného zrušení uvádí § 68 odst. 6 ObchZ. Soud tedy může rozhodnout o zrušení společnosti a její likvidaci v případě, že v uplynulých dvou letech byla valná hromada společnosti nečinná, popř. v uplynulém roce nebyly zvoleny příslušné orgány, dále společnost nadále neoprávněně provozuje podnikatelskou činnost, zanikly zákonné předpoklady pro vznik společnosti či nemůže již vykonávat svoji činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky. Obchodní společnost může také být zrušena pro nesplnění povinnosti podle rozhodnutí Úřadu pro hospodářskou soutěž prodat část podniku nebo se rozdělit, také pro nesplnění povinnosti vytvářet rezervní fond².

Řízení probíhá před krajskými soudy jako nesporné a je jej nutné zahájit na návrh buď osoby, která osvědčí právní zájem, nebo státního orgánu (např. finanční úřad, živnostenský úřad, ...), který již není povinen osvědčit právní zájem. [8]

² Rezervní fond slouží ke krytí ztrát společnosti a vytváří ji povinně pouze kapitálové společnosti (s. r. o. a a. s.) ze zisku běžného účetního období. Tudíž se i ustanovení §68 odst. 6 písm. d ObchZ týká pouze společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.

Mimo tuto základní úpravu je soud oprávněn obchodní společnost zrušit v důsledku **neplatnosti společnosti** [13; §68a], a to i bez návrhu. Společnost vstupuje do likvidace ke dni, kterým nabývá rozhodnutí soudu o neplatnosti obchodní společnosti právní moci. Může se tak stát v případě, že:

- nedošlo k uzavření společenské nebo zakladatelské listiny nebo nebyla dodržena jejich předepsaná forma,
- předmět podnikání byl nedovolený nebo odporoval veřejnému pořádku,
- ve společenské nebo zakladatelské smlouvě, zakladatelské listině nebo ve stanovách chyběl údaj o firmě společnosti nebo o vkladech společníků nebo o výši základního kapitálu,
- nebyla dodržena ustanovení o minimálním splacení vkladů,
- všichni společníci zakládající společnost jsou nezpůsobilí k právním úkonům,
- počet zakladatelů je v rozporu se zákonem.

Existuje-li odstranitelný důvod, pro který lze obchodní společnost zrušit, stanoví soud ještě před rozhodnutím o zrušení společnosti lhůtu k jeho odstranění, viz §68 odst. 7 ObchZ. Na základě §68 odst. 8 ObchZ je rovněž možné, aby společníci nebo příslušný orgán společnosti mohl zrušit své rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace do doby, než bylo započato s rozdělováním likvidačního zůstatku. Funkce likvidátora končí dnem účinnosti tohoto rozhodnutí o zrušení a je povinen předat veškeré doklady o průběhu likvidace statutárnímu orgánu společnosti. Pokud byl likvidátor jmenován soudem, rozhoduje o zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace na návrh společníků či příslušného orgánu společnosti soud. Soud nezruší rozhodnutí o zrušení společnosti, jestliže by tím došlo k zásahu do práv nebo právem chráněných zájmů kteréhokoliv ze společníků nebo třetích osob.

2.4.2 Důvody zrušení

Důvody zrušení jsou obecné a zvláštní. Obecné důvody jsou uvedeny v obecných ustanoveních ObchZ, jelikož se týkají všech obchodních společností, viz kapitola 2.4.1.

Zvláštní důvody jsou vymezeny v rámci speciálních ustanovení u jednotlivých forem obchodních společností. Tyto důvody jsou k jednotlivým formám obchodních společností zmíněny v kapitole 3.3.

2.4.3 Formy zrušení

Na základě platných právních předpisů máme v praxi možnost využít pro zrušení obchodní společnosti těchto forem:

- zrušení obchodní společnosti bez likvidace – přeměnou společnosti,
- zrušení obchodní společnosti s likvidací,
- zrušení obchodní společnosti konkurzem,
- zrušení společnosti zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku.

Je nutné připomenout, že všechny tyto formy jsou ovlivněny, již výše zmíněným, dobrovolným a nuceným rozhodnutím o zrušení společnosti a také majetkovou podstatou těchto společností. Každá forma zrušení společnosti je vždy podmíněna určitým podmínkám, při kterých se daná společnost nachází. Například by tedy neměla být zrušena formou likvidace společnost, která je předlužena. Ovšem praxe ukazuje, že v ČR jsou do likvidace navrhovány i společnosti nacházející se v úpadku.

2.5 Zánik společnosti

„Zánik společnosti znamená faktický konec existence společnosti v podobě i formě, v jaké byla právně registrována“ [8; str. 19]. Zániku společnosti vždy předchází zrušení společnosti s likvidací nebo bez likvidace.

Jak se konstatuje v § 68 odst. 1 ObchZ, společnost zaniká ke dni výmazu z obchodního rejstříku³. Takto chápeme zánik společnosti jako akt, kdy dochází k výmazu z registrace. Také jej lze chápat jako proces, jehož počátkem je den, kdy došlo k rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti a od tohoto dne tato obchodní společnost činí jen kroky směřující k zániku. Tento proces zániku končí ke dni zániku společnosti. [8] Proces zániku společnosti zobrazuje Obr. 2.2.

Zrušuje-li se obchodní společnost s likvidací, návrh na povolení zápisu výmazu společnosti do obchodního rejstříku podává její likvidátor [13; §75 odst. 2], jinak tak činí její statutární orgán, popř. jiná osoba, o které to stanoví zákon, nebo všechny zanikající a nástupnické osoby. Popřípadě jsou tak oprávněny učinit všechny osoby, jež jsou statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu nástupnických osob společně⁴, anebo zanikající

³ Přesněji „zápis výmazu obchodní společnosti do obchodního rejstříku“.

⁴ Při fúzi nebo rozdělení - § 38 d odst. 1 ObchZ.

osoba a společník, na něhož se převádí jmění zanikající osoby⁵. Obchodní společnost před podáním návrhu na povolení zápisu výmazu společnosti do obchodního rejstříku musí vyžádat písemný souhlas správce daně s výmazem podle §35 odst. 2 zák. č. 337/1992 Sb., v novelizovaném znění. To neplatí v případech uvedených ustanovením § 68 odst. 2 ObchZ.

Obr. 2.2 Proces zániku společnosti

Zdroj: Peštuka, F. Zrušení a zánik společnosti. 2003. str. 19.

2.6 Obecné důvody zrušení a zániku obchodní společnosti plynoucí ze ZOK a NOZ

Problematicu právnických osob nově upravuje i NOZ. V ZOK jsou pouze stanoveny doplňující skutečnosti⁶. Zrušení PO je vymezeno v NOZ ustanovením § 168 až § 173, přeměna PO ustanovením §174 až §184, zánik PO §185 a §186 a v neposlední řadě likvidace PO ustanovením §187 až §209.

Právnická osoba se zrušuje právním jednáním, uplynutím doby, rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo dosažením účelu, pro který byla ustavena, a z dalších důvodů stanovených zákonem. O dobrovolném zrušení právnické osoby rozhoduje její příslušný orgán [16; §168 odst. 1 a odst. 2]. Po zrušení je vyžadována likvidace, ledaže celé jmění PO nabývá právní nástupce, nebo stanoví-li zákon jinak. V případě, že neplyne z právního jednání o zrušení PO, zda je právnická osoba rušena s likvidací nebo bez likvidace, je zrušena s likvidací [16; §169 odst.1 a odst. 2]. Podobně jako je tomu v současné úpravě obchodních společností, ten, kdo rozhodl o zrušení PO s likvidací, své rozhodnutí může změnit, nedošlo-li ještě k naplnění účelu likvidace [16; §170].

⁵ Při převodu jmění na společníka - §38d odst. 2 ObchZ.

⁶ Podle stávající úpravy §68 odst. 6 ObchZ.

PO se zrušuje s likvidací podle §171 NOZ:

- a) „*uplynutím doby, na kterou byla založena,*
- b) *dosažením účelu, pro který byla založena,*
- c) *dnem určeným zákonem nebo právním jednáním o zrušení právnické osoby, jinak dnem jeho účinnosti, nebo*
- d) *dnem právní moci rozhodnutí orgánu veřejné moci, nestanoví-li se v rozhodnutí den pozdější.*“

Dle § 172 odst. 1 NOZ soud na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu, zruší právnickou osobu a nařídí její likvidace, jestliže:

- a) „*vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek,*
- b) *již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik právnické osoby zákonem,*
- c) *nemá déle než dva roky statutární orgán schopný usnášet se, nebo*
- d) *tak stanoví zákon.*“

Soud je dále povinen stanovit přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků před vydáním rozhodnutí o zrušení právnické osoby, je-li možné důvod zrušení PO odstranit [16; §172 odst. 1].

Nastane-li zrušení PO při přeměně, zrušuje se tato PO bez likvidace dnem účinnosti přeměny. Jestliže byl osvědčen úpadek PO, zrušuje se bez likvidace zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující [16; §173 odst. 1]. Objeví-li se po skončení insolvenčního řízení nějaký majetek právnické osoby, vstoupí do likvidace [16; §173 odst. 2].

Problematiky zrušení a zániku obchodních korporací se již týkají v ZOK pouze dvě ustanovení, a to §93 ZOK, který se vyjadřuje ke zrušení obchodní korporace soudem, a ustanovení §94 ZOK vymezující další povinnosti likvidátora při likvidaci společnosti.

Na návrh toho, kdo na tom má právní zájem, nebo na návrh státního zastupitelství (pokud na tom shledá závažný veřejný zájem), zruší soud obchodní korporaci a nařídí její likvidaci také tehdy, jestliže obchodní korporace:

- a) „*pozbyla všechna podnikatelská oprávnění,*
- b) *není schopna po dobu delší než 1 rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel,*

- c) *nemůže vykonávat svou činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky, nebo*
- d) *provozuje činnost, kterou podle jiného právního předpisu mohou vykonávat jen fyzické osoby, bez pomoci těchto osob*“ [14; § 93].

Při podrobnější analýze si lze všimnout, že přestože se výrazně změnila formulace, uspořádání a rozsah ustanovení, potřebné jádro této problematiky zůstalo velmi podobné. Úprava NOZ a ZOK však již nezmiňuje písm. d), e) a f) ustanovení §68 ObchZ. Novinkou v NOZ je však ustanovení §172 odst. 1 písm. a), na základě kterého může soud zrušit PO a nařídit její likvidaci, jestliže společnost vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek.

Právník osoba zapsaná do veřejného rejstříku, tj. v našem případě obchodní rejstřík, zaniká dnem výmazu z veřejného rejstříku [16; §185]. Novinkou v právní úpravě zániku PO je ustanovení §186 NOZ, na základě něhož PO, která nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, zaniká skončením likvidace. Na rozdíl od stávající právní úpravy již zde nejsou zmíněny např. důvody, kdy se likvidace nevyžaduje. Zcela souhlasím s touto úpravou, jelikož právě tyto důvody netvořily pravou podstatu ustanovení o zániku společnosti.

Jestliže bychom se zabývali i právní úpravou neplatnosti obchodní korporace, na první pohled lze vidět výrazné zjednodušení. Podle §92 odst. 1 ZOK, „*po vzniku obchodní korporace ji soud také prohlásí za neplatnou, jestliže:*

- a) *společenská smlouva nebyla pořízena v předepsané formě,*
- b) *nebyla dodržena ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu, nebo*
- c) *zjistí nezpůsobilost k právním jednáním všech zakládajících společníků.*“

V tomto případě ZOK již detailně neřeší např. neuzavření zakladatelské listiny, nedodržení její předepsané formy, případný nedovolený předmět podnikání, předmět podnikání odporující veřejnému pořádku, chyby v údajích o firmě, nižší počet zakladatelů než je zákonem uloženo apod.

3 Zrušení obchodní společnosti bez likvidace

3.1 Zrušení a zánik přeměnou společnosti

Celý proces přeměny je považován za vysoce formální postup, který je regulován zákonem o přeměnách. Tento proces je však jak finančně, tak i časově náročný, proto není žádoucí jej podcenit a je nutné mu věnovat náležitou pozornost. Finančně náročná je při přeměně společnosti např. spolupráce s nejruznějšími odborníky (znalci, auditoři, advokáti a daňoví poradci) a v případě nevhodně nastaveného harmonogramu (prodloužení doby realizace přeměny) mohou podstatně vzrůst náklady na její dokončení. [5]

Pro zrušení obchodní společnosti touto formou je nutné, aby došlo k dobrovolnému rozhodnutí o realizaci přeměny jak ze strany zakladatelů rušené společnosti, tak ze strany zakladatelů nástupnické společnosti. Statutární orgány nástupnických společností jsou vždy povinny vypracovat v písemné formě projekt přeměny, který musí být i následně i schválen. Podstatou přeměny je přechod práv a povinností rušené obchodní společnosti na nástupnickou.

Ve veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti musí být přeměna schválena všemi společníky a tento souhlas musí být vyhotoven formou notářského zápisu s přílohou projektu přeměny společnosti [17; §16]. U akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným je taktéž nutné, aby rozhodnutí o přeměně bylo pořízeno notářským zápisem, jehož přílohou je projekt přeměny. Liší se ovšem tím, že rozhodnutí o realizaci přeměny náleží valné hromadě a musí být schválena alespoň třemi čtvrtinami hlasů společníků přítomných na valné hromadě (s. r. o.), nebo alespoň třemi čtvrtinami hlasů akcionářů přítomných na valné hromadě (a. s.), pokud společenská smlouva nestanoví jinak.

Setkáváme se s dvěma základními způsoby přeměn obchodních společností:

- a) **Přeměna se zánikem PO**, kdy jmění jedné, popř. více zanikajících obchodních společností, přechází na jednoho nebo více právních nástupců. Takový druh přeměny lze realizovat formou *fúze, rozdělením a převodem jmění na společníka*. Přestože se z právního hlediska může zdát pochybné, zda opravdu dochází k převodu nebo přechodu

jmění zanikající obchodní společnosti na právního nástupce, jedná se o univerzální sukcesi⁷, tudíž lze soudit, že se jedná o přechod jmění.

b) **Přeměna bez zániku PO**, kdy dochází pouze k podstatné změně osobního statutu osoby zúčastněné na přeměně. Tato změna je realizovatelná prostřednictvím **změny právní formy a přeshraničním přemístěním sídla**.

Dle §1 odst. 2 ZPřem přeměnu společnosti lze uskutečnit pěti možnými procesy:

- fúzí společnosti,
- rozdělením společnosti,
- převodem jmění na společníka,
- změnou právní formy a
- přeshraničním přemístěním sídla.

Josková (2012) uvádí, že typickým průvodním jevem **fúzí, rozdělení a převodu jmění na společníka** je přechod alespoň části jmění⁸ z jednoho subjektu (popř. z více subjektů) na druhý (popř. i na více subjektů). Tímto novým subjektem může být jak existující společnost, tak nově zakládaná z důvodu přeměny společnosti. Možný je také i druhý průvodní jev doprovázející tyto uvedené druhy přeměn, a to změna účasti osob na subjektech zúčastněných na přeměně. K tomuto jevu dochází nevyhnutelně právě tehdy, když subjekt zaniká a tedy i jeho společníci přicházejí o své postavení, avšak znovu nabývají nového postavení v nástupnické společnosti, na něhož jmění rušené společnosti přechází. Pro přeměnu v podobě **změny právní formy** společnosti je charakteristická kontinuita obchodní společnosti, při níž nedochází k zániku původní a vzniku nové obchodní společnosti. Při této situaci nadále trvá existence společnosti, nedochází ke změně okruhu společníků a jmění společnosti stále zůstává stejnému subjektu (společnosti). Zbývá se ještě zmínit o **přeshraničním přemístěním sídla**, které je posledním možnou formou přeměny a součástí Zákona č. 125/2008 Sb. je teprve od 1. 1. 2012. V případě této formy přeměny společnost nadále existuje, podstatnou změnou je však přemístění sídla do jiného státu, kdy může dojít ke změně právní formy subjektu nebo práva, kterým se PO musí řídit.

⁷ Univerzální sukcese označuje úplné právní nástupnictví právního nástupce do všech práv a povinností jeho právního předchůdce, resp. všech jeho právních předchůdců. [3; str. 10]

⁸ Jmění je legislativní zkratkou pro termín „obchodní jmění“, které je vymezeno § 6 odst. 2 ObchZ. Rozumí se jím soubor veškerého majetku a závazků obchodní společnosti.

Rozhodneme-li se pro kteroukoliv formu přeměny, je nutné brát na vědomí další nezbytné činnosti plynoucí z realizace přeměny. Tato komplexní příprava přeměny většinou spadá do působnosti statutárního orgánu. Více podrobností a výčet činností spojené s přeměnou uvádí příloha č. 1.

3.1.1 Výhody a nevýhody přeměn

Významnou výhodou realizace přeměn (s výjimkou změny právní formy a přeshraničního přemístění sídla) na základě právní úpravy ZPřem je převod jmění, popř. jen její části, na jiný právní subjekt, aniž by bylo třeba řešit převod jednotlivých částí majetku či souhlas věřitelů se změnou dlužníka. Ke stejnému výsledku bychom bez použití právní úpravy přeměn mohli dosáhnout jen převodem jednotlivých částí majetku dle příslušných právních předpisů a převzetím dluhů nástupnickým subjektem, což by ovšem již vyžadovalo souhlas věřitelů. Další podstatnou výhodou je skutečnost, že v případě absence úpravy přeměn, by nebylo možné dosáhnout stejného efektu zajišťovaného změnou právní formy. Bylo by nutné pouze založit novou společnost žádoucí právní formy se stejnými společníky a následně by bylo převáděno jmění původního subjektu. V takovém případě by nebyla zachována kontinuita subjektu. Totéž platí i pro přemístění sídla do zahraničí, resp. ze zahraničí do České republiky. [5]

Samozřejmě s přeměnou obchodní společnosti souvisí i řada negativ. Jak uvádí Josková (2012), hlavními nevýhodami přeměn jsou poměrně velká časová náročnost, vznik nezanedbatelných nákladů a také i velká časová organizační náročnost celého procesu. Je nutné být připraven i na vypracování řady dokumentů jak právního, tak účetního charakteru (projekt přeměny, zahajovací rozvaha, další účetní závěrky).

3.1.2 Přípustnost přeměny obchodních společností v likvidaci

Přípustnost přeměny v dobrovolné likvidaci

Přestože již obchodní společnost vstoupila do likvidace, při souběžném splnění několika podmínek je přeměna přípustná. První podmínkou je dobrovolnost likvidace. Možné způsoby dobrovolné zrušení společnosti jsou již uvedeny v kapitole 2.4.1. Druhou podmínkou je fakt, že dosud nedošlo k zahájení rozdělování likvidačního zůstatku. Na základě ustanovení § 68 odst. 8 první věty je zřejmé, že jen v takovém případě lze probíhající likvidační proces zastavit. Tato podmínka automaticky vylučuje možnost, že by společníci

přijali podíl na likvidačním zůstatku a následně jej znovu obchodní společnosti v likvidaci vrátili a poté došlo k přeměně. [3]

Splňuje-li příslušná obchodní společnost v likvidaci dvě výše uvedené podmínky, likvidace se ukončuje dnem, kdy společníci nebo příslušný orgán obchodní společnosti schválili přeměnu. Taktéž k tomuto dni zaniká funkce likvidátora a úkony směřující k přeměně obchodní společnosti v likvidaci zabezpečuje statutární orgán této společnosti, nikoliv likvidátor. Přeměňuje-li se obchodní společnost v likvidaci z důvodu uplynutí doby, na kterou byla založena, nebo dosažením účelu, pro který byla založena, a tato obchodní společnost nemá při přeměně zaniknout, musí projekt přeměny obsahovat i změnu zakladatelského dokumentu týkající se doby jejich trvání nebo účelu, pro který byla založena [17; §4 odst. 3].

Přípustnost přeměny v nucené likvidaci

Z ustanovení § 4a ZPřem vyplývá, že soud je povinen zrušit své rozhodnutí o zrušení společnosti na návrh společnosti, které se má účastnit přeměny, jestliže pominul důvod, pro který byla společnost zrušena, společnost dosud nezanikla nebo je soudu předložen projekt přeměny vyhotovený osobami zúčastněnými na přeměně. V případě, že byl likvidátor obchodní společnosti jmenován soudem na návrh této společnosti v jiných případech, než v souvislosti s rozhodnutím soudu o zrušení společnosti, může soud na návrh této společnosti zrušit rozhodnutí společníků, valné hromady nebo členské schůze o zrušení společnosti. Je nutné k návrhu přiložit i projekt přeměny vypracovaný osobami zúčastněnými na přeměně. Z posledního odstavce tohoto usnesení vyplývá, že rozhodne-li soud o zrušení svého rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti nebo družstva s likvidací nebo o zrušení rozhodnutí společníků, valné hromady nebo členské schůze o zrušení obchodní společnosti, potom k ukončení likvidace nedojde dříve, dokud rozhodnutí soudu nenabude právní moci. Podle Dvořáka (2013) je tato konstrukce nejasná, neboť není zřejmé, kdy přesně nastanou právní účinky ukončení likvidace.

Obnovení likvidace

Likvidace se obnovuje dnem:

1. „*právní moci rozhodnutí soudu o neplatnosti projektu přeměny,*

2. dnem, kterým uplyne doba 12 měsíců od rozhodného dne fúze, rozdělení nebo převodu jmění na společníka, nebyl-li v této době podán návrh na zápis fúze, rozdělení nebo převodu jmění na společníka do obchodního rejstříku,
3. nabytím právní moci rozhodnutí soudu, kterým zamítne návrh na zápis přeměny do obchodního rejstříku, nebo
4. dnem, v němž uplyne doba 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu, kterým odmítne návrh na zápis přeměny do obchodního rejstříku, ledaže je v této lhůtě podán návrh na zápis téže přeměny znovu.“ [17; §4 odst. 5 a 6]

3.1.3 Projekt přeměny

Přeměna obchodní společnosti se realizuje na základě písemného projektu přeměny, který je považován za základní institut právní úpravy přeměn. Právní úprava projektu přeměny společnosti je obsažena v § 14 – 15 ZPřem. Projekt přeměny není innominátní smlouvou, nýbrž zvláštní smlouvou, speciálně upravenou zákonem o přeměnách.

„V naprosté většině případů je projekt přeměny smlouvou, byť – vzhledem ke svému specifickému způsobu vzniku a schvalování – smlouvou sui genesis, jejímiž smluvními stranami jsou:

- a) *při fúzi, rozdělení rozštěpením sloučením a rozdělení odštěpením sloučením: zúčastněné obchodní společnosti nebo družstva, a*
- b) *při převodu jmění: zanikající obchodní společnost a přejímající společník.“*
[3; str. 28]

Povinnost vyhotovit tento projekt dopadá na osobu zúčastněnou na této přeměně. Jestliže je touto osobou zúčastněnou na přeměně PO, splnění této povinnosti zabezpečuje statutární orgán. Právem však není vyloučeno, aby projekt přeměny vypracoval někdo jiný, bude-li mít na realizaci přeměny zájem, popř. osoba zúčastněná na přeměně zabezpečila vypracování projektu přeměny s pomocí zaměstnanců, popř. jiných osob. Za den vyhotovení projektu přeměny je pokládán den, ke kterému projekt přeměny splňuje všechny náležitosti právního úkonu vyžadované tímto zákonem.

K jeho platnému pořízení se obligatorně vyžaduje písemná forma, nebo forma notářského zápisu, jestliže se podle § 15 odst. 4 ZPřem nevyžaduje schválení projektu přeměny všemi zúčastněnými osobami na přeměně, nebo se jedná o projekt přeměny v. o. s. nebo k. s. Všemi osobami zúčastněnými na přeměně musí

být projekt přeměny podepsán. Je-li takovou osobou PO, pak jejím statutárním orgánem nebo jeho členem nebo členy oprávněnými jednat jménem PO. Projekt přeměny nemůže podepsat nikdo jiný než statutární orgán nebo jeho člen, neboť pouze ten má generální jednatelskou působnost [15; §20 odst. 1]. Vyhotovený projekt přeměny musí být uložen do sbírky listin obchodního rejstříku, a to v českém jazyce. Případně je také možné doložit do rejstříku i překlad do cizího jazyka.

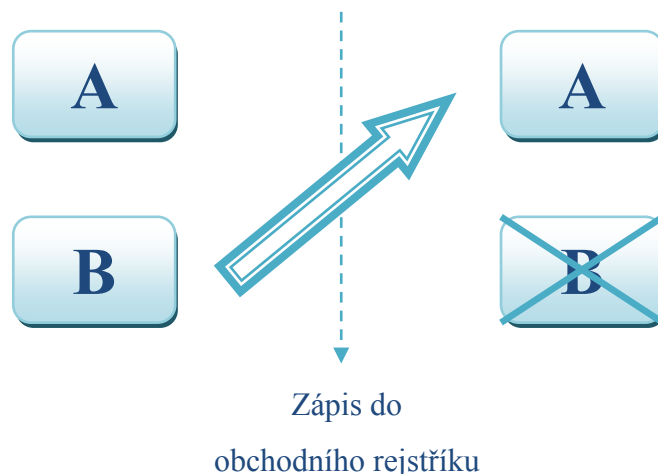
Dochází-li v důsledku přeměny k nějaké změně zakladatelského dokumentu, tyto změny musí být obsaženy zároveň i v projektu přeměny. Tato změna zakladatelského dokumentu nastává na základě jejich změn obsažených v projektu přeměny ke dni zápisu přeměny do obchodního rejstříku [17; §14 odst. 2]. Ustanovení ObchZ se nepoužijí, vzniká-li při přeměně nová obchodní společnost. Zakladatelské dokumenty jsou nahrazeny právě projektem přeměny obchodní společnosti [17; §14 odst. 3].

3.1.4 Fúze

Fúze se může zúčastnit jen taková obchodní společnost, jejíž sídlo se nachází na území ČR. Podstatou fúze je vždy zánik alespoň jednoho subjektu bez likvidace a následný přechod jmění tohoto zanikajícího subjektu na právního nástupce. Obvykle se setkáváme i s tím, že se společníci, popř. členové, zanikající obchodní společnosti, stávají společníky, popř. členy, této nástupnické společnosti, ledaže by ZPřem stanovil z tohoto základního pravidla výjimku⁹. Fúzi lze realizovat buď formou sloučení, nebo splynutí [17; §60]. **Fúzí sloučením** dochází ke zrušení bez likvidace a zániku jedné nebo více společností, ovšem nedochází ke vzniku nové obchodní společnosti. Veškeré jmění všech zanikajících společností přechází na již reálně existující nástupnickou společnost. A tato nástupnická obchodní společnost vstupuje do právního postavení zanikající obchodní společnosti, popř. všech zanikajících společností, nestanoví-li zvláštní zákon něco jiného [17; §61 odst. 1]. Nemá-li stanoveno zákonem něco jiného, společníci zanikající obchodní společnosti se stávají společníky nástupnické společnosti.

⁹ Příkladem takové výjimky by mohl být tzv. zákaz přeměny podle §97 ZPřem.

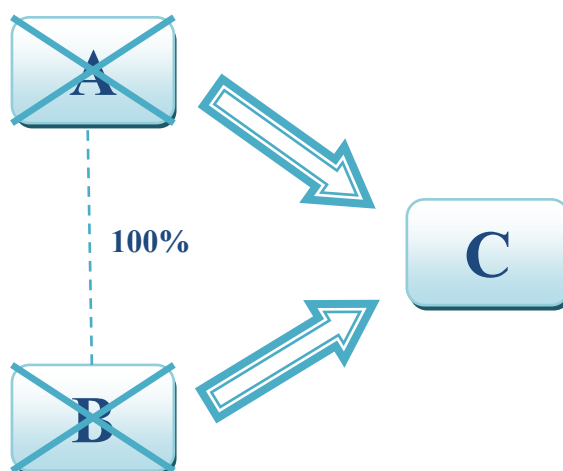
Obr. 3.1 Fúze sloučením

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 14.

V případě **fúze splynutím** dochází ke zrušení bez likvidace a zániku dvou nebo více obchodních společností. Zároveň dochází k přechodu jmění těchto zanikajících společností na splynutím vzniklou nástupnickou obchodní společnost. I nyní tato nástupnická společnost vstupuje do právního postavení zanikajících společností, ledaže by zvláštní zákon stanovil něco jiného [17; §62]. Společníci, popř. členové, všech zanikajících obchodních společností se obvykle stávají společníky nebo členy nástupnické obchodní společnosti. V případě tohoto druhu fúze právní postavení zakladatele nástupnické obchodní společnosti mají zanikající obchodní společnosti [17; §64]. Ustanovení ObchZ, upravující právní poměry obchodních společností, o minimálním povinném počtu zakladatelů společností se zde nepoužijí [17; §65].

Obr. 3.2 Fúze splynutím

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 15.

Zákon umožňuje fúzi za předpokladu, že všechny zanikající a nástupnické obchodní společnosti zúčastněné na fúzi mají stejnou právní formu podnikání. Ovšem existují dvě výjimky, a to křížová fúze veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti a křížová fúze společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Fúzi subjektů, které nemají stejnou právní formu podnikání, ani by nešlo o formu křížové fúze, nepředstavuje absolutní překážku. Jestliže by mělo dojít právě k fúzi subjektů různých právních forem, postačí pouze změnit právní formu jednoho ze subjektů a následně přistoupit k (křížové) fúzi. Zákonem jsou dovoleny i vícestranné fúze (např. fúze dvou a. s. a dvou s. r. o.), nikoliv pouze dvoustranné. Tento typ fúzí je však velmi komplikovaný a náročný, proto se s nimi v praxi téměř nesetkáme. [3]

3.1.5 Rozdělení

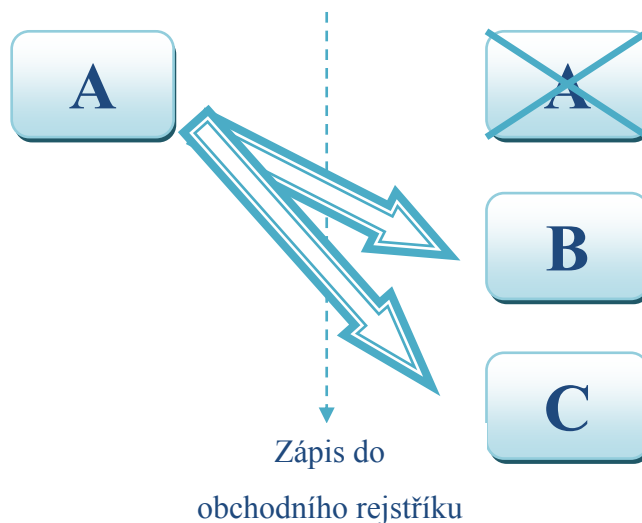
Rozdělení je možné pouze u takových obchodních společností, jejichž sídlo se nachází na území ČR. Ustanovení §243 odst. 1 ZPřem vymezuje možné formy rozdělení obchodních společností:

1. rozštěpení (obchodní společnost, jež se rozděluje, zaniká):
 - a) rozštěpení se vznikem nových obchodních společností,
 - b) rozštěpení sloučením,
 - c) kombinované rozštěpení,
2. odštěpení (obchodní společnost, jež se rozděluje, trvá kontinuálně dál):
 - a) odštěpení se vznikem jedné nebo více nových obchodních společností,
 - b) odštěpení sloučením,
 - c) kombinované odštěpení.

K **rozdělení rozštěpením se vznikem nových obchodních společností** dochází tehdy, jestliže se společnost zrušuje bez likvidace a zaniká. Následně dochází ke vzniku dvou nebo více nástupnických obchodních společností a jmění, včetně všech závazků a všech práv a povinností z pracovněprávních vztahů, zanikající společnosti přechází na nástupnické obchodní společnosti, viz Obr. 3.3. Při **rozdělení rozštěpením sloučením** dochází k zániku obchodní společnosti, přičemž jednotlivé části jmění společnosti přechází na dvě nebo více jiných již existujících obchodních společností. V tomto případě nedochází ke vzniku nových obchodních společností, obchodní společnost se zrušuje bez likvidace a posléze zaniká, viz Obr. 3.4. I v tomto případě na nástupnické společnosti přechází veškeré jmění, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Postatou **kombinovaného rozdělení rozštěpením** je

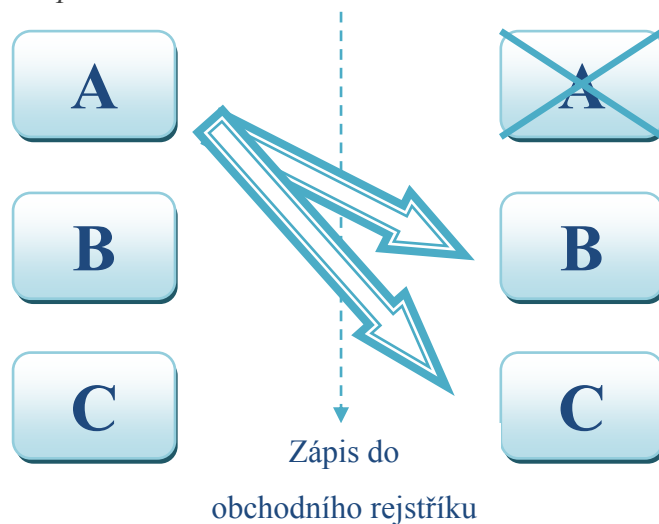
zrušení společnosti bez likvidace a její zánik, přičemž dochází k převodu jednotlivých částí jmění alespoň jednou nově vzniklou nástupnickou obchodní společností a alespoň jednou již existující nástupnickou společností.

Obr. 3.3 Rozdělení rozštěpením se vznikem nových společností

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 17.

Obr. 3.4 Rozdělení rozštěpením sloučením

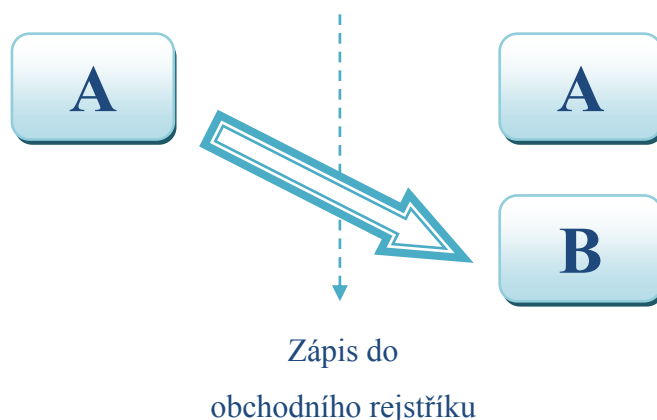

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 18.

Při **rozdělení odštěpením se vznikem jedné nebo více nových obchodních společností**, jak už název napovídá, nedochází ke zrušení ani k zániku rozdělované obchodní společnosti, ta i nadále funguje dál, viz Obr. 3.5. Na nově vzniklou obchodní společnost ovšem přechází jednotlivé části jeho jmění, a to včetně případných práv a povinností

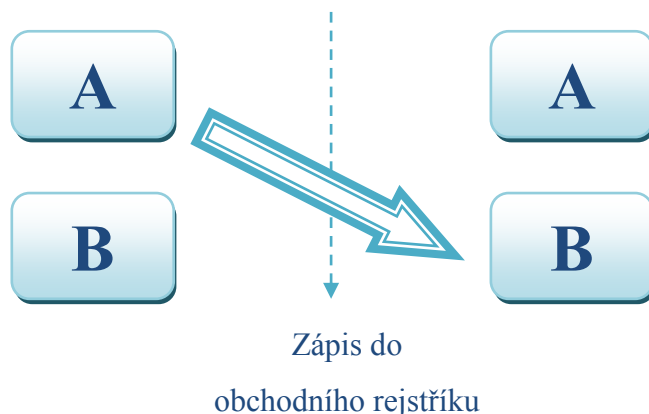
z pracovněprávních vztahů. **Rozdělením odštěpením sloučením** taktéž nedochází ke zrušení ani zániku rozdělované společnosti, avšak její jednotlivé části jejího jmění přechází z rozdělované společnosti na již existující nástupnické obchodní společnosti, viz Obr. 3.6. **Kombinovaným rozdělením odštěpením** máme na mysli přechod jednotlivých částí jmění rozdělované obchodní společnosti na alespoň jednu již existující a alespoň jednu nově vznikající nástupnickou obchodní společnost, přičemž činnost rozdělované společnosti nadále trvá, nezaniká.

Obr. 3.5 Rozdělení odštěpením se vznikem nové společnosti

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 19.

Obr. 3.6 Rozdělení odštěpením sloučením

Zdroj: Josková, L. Fúze – právo, účetnictví a daně. 2012. str. 20.

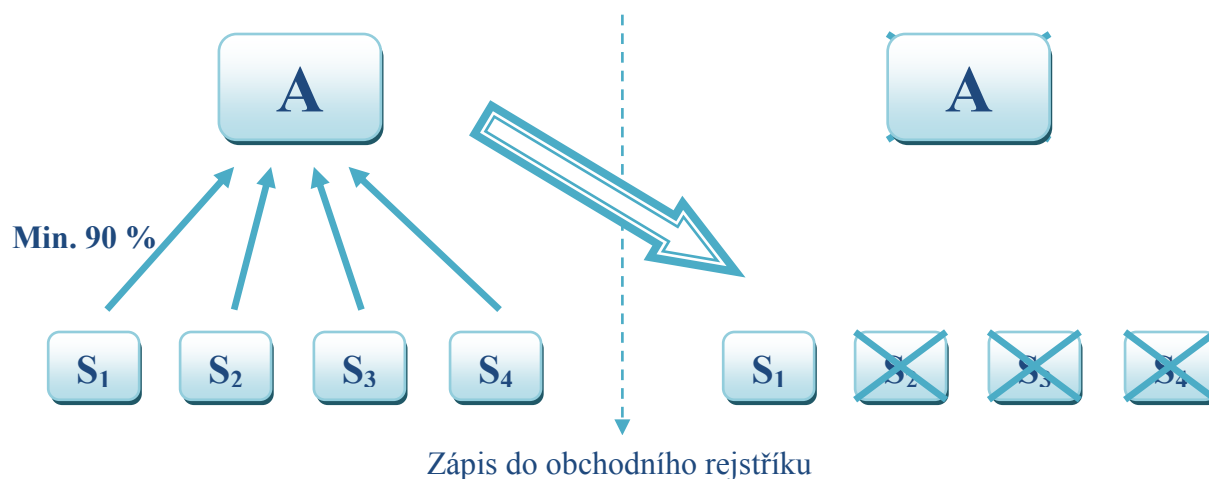
Je povoleno křížové rozdělení veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti a křížové rozdělení společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Ve většině případů se setkáváme s dobrovolným rozdělením, kdy záleží pouze na vůli společníků nebo

členů zúčastněných obchodních společností, zda se přistoupí k rozdělení. Ovšem může nastat situace (výjimka), kdy je nařízeno (nucené) rozdělení jako nápravné opatření Komise EU a společníci nebo členové za takové situace musí respektovat stanovenou lhůtu v rozhodnutí Komise EU k realizaci rozdělení společnosti. [3]

3.1.6 Převodem jmění na společníka

Ustanovení § 337 odst. 1 ZPřem uvádí, že za podmínek stanovených u jednotlivých forem společností mohou společníci nebo příslušný orgán obchodní společnosti rozhodnout o zrušení této společnosti bez likvidace a o převzetí jmění společnosti, a to včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů, právě jedním přejímajícím společníkem. Na základě této úpravy takový společník přebírá veškerá aktiva a pasiva, veškeré jmění i závazky včetně všech pracovněprávních závazků zanikající obchodní společnosti, viz Obr. 3.7. Převzetí jmění hlavním společníkem je jedinou přeměnou připouštějící účast FO, na niž následně je možné převést jmění zaniklé PO. Zákon ukládá, že přejímající společník musí být ke dni vyhotovení projektu převodu jmění i v době podání návrhu na zápis převodu jmění do obchodního rejstříku podnikatelem. Povinností přejímajícího společníka je vyrovnat se s ostatními odpadlými společníky, a to v penězích [17; §340 - §341].

Obr. 3.7 Převod jmění na společníka

Zdroj: Josková, L. *Fúze – právo, účetnictví a daně*. 2012. str. 21.

V případě **společnosti s ručením omezeným** o převzetí jmění může rozhodnout valná hromada společnosti. Převzít jmění může jen ten společník, jehož výše obchodního podílu (vkladu) dosahuje nejméně 90 % základního kapitálu společnosti. Tento společník je povinen poskytnout přiměřené vypořádání ostatním společníkům v penězích, jehož výši a přiměřenost vypořádání je nutné doložit posudkem znalce. Rozhodnutí o zrušení společnosti bez likvidace

v **akciové společnosti** může náležet i v tomto případě valné hromadě. Jmění takto zaniklé společnosti přechází na jediného akcionáře, přičemž musí jít o vlastníka akcií jmenovitou hodnotou přesahující 90% základního kapitálu. Rovněž jako u s. r. o. je nutné pamatovat na přiměřenost vypořádání s ostatními společníky a doložení znaleckého posudku. Převod jmění na hlavního společníka s. r. o. nebo a. s. pokládáme za vnucené ukončení účasti ostatních společníků na zanikající s. r. o. nebo a. s. Jde o tzv. „*nepravý squeeze-out*“ a z právního hlediska se jedná o formu vytlačení drobných společníků. [3]

Zanikne-li ve **veřejné obchodní společnosti** účast všech společníků s výjimkou jediného společníka, je tento společník kompetentní rozhodnout o jejím zrušení bez likvidace a o převzetí jejího jmění. Takové rozhodnutí musí společník přijmout ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se stal jediným společníkem. V **komanditní společnosti** je zrušení s převodem jmění na komplementáře možné jen v případě, že ve společnosti zanikne členství všech společníků s výjimkou jediného komplementáře, nebo jediného komanditisty¹⁰.

3.1.7 Změnou právní formy

Změna právní formy obchodní společnosti se vyznačuje pouze změnou jejich vnitřních právních poměrů a právního postavení jejich společníků, přičemž PO nezaniká ani nepřechází její jmění na právního nástupce. Taková „transformace obchodní společnosti není možná, stanoví-li to zákon anebo vylučuje-li to povaha věci“¹¹. Není v souvislosti se změnou právní formy poskytnout společníkům nebo členům jakékoliv plnění, nestanoví-li zákon jinak. Toto ovšem neplatí, vystupuje-li společník s. r. o. nebo a. s. v souvislosti se změnou právní formy podnikání obchodní společnosti. [3] Společníci, popř. členové, zůstávají stále společníky, popř. členy, obchodní společnosti, ovšem jejich práva a povinnosti již budou v závislosti na zvolené právní formě odlišné. [5]

3.1.8 Přeshraniční přemístění sídla

Novelou zákona o přeměnách provedená zákonem č. 355/2011 Sb. s účinností od 1. 1. 2012 došlo k rozsáhlé právní úpravě přeshraničních přeměn. Autoři této novely vycházeli z rozsudku Evropského soudního dvora Cartessio a připravili postup, na základě kterého může česká PO přemístit své sídlo do jiného členského státu EU, aniž by došlo k jejímu zániku a vzniku nové PO a zároveň změnit při přemístění sídla i svou právní formu na takovou, kterou právní předpisy daného státu uznávají. Zahraniční osoba taktéž může

¹⁰ Nově od 1. 1. 2012.

¹¹ Např. nemůže dojít k transformaci jednočlenné a. s. na k. s.

přemístit své sídlo do ČR. Změní-li tato zahraniční PO svoji právní formu na českou, její právní poměry se již musí řídit právním řádem ČR. Primárním důvodem přemístění sídla z/do zahraničí jsou výhodnější podmínky¹² pro podnikatelskou činnost v daném státě.

Nutným předpokladem možné přeměny je účast osob, jejichž osobní statuty se řídí právními řády jednoho nebo více členských států. Přeshraniční přeměna je zakázána, účastnili se jí osoby se statutem neřídícím se právním řádem žádného členského státu. Osoby zúčastněné na přeshraniční přeměně vymezuje ustanovení § 59b odst. 1 až 4 ZPřem. Zákon dovoluje přeshraniční přeměnu společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti a taktéž i přeshraniční přeměnu veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. Ovšem podle Dvořáka (2013) je praktický význam této úpravy minimální.

Existují dvě kategorie přeshraničních přeměn, a to **přeshraniční přeměna se zánikem PO**, která je realizovatelná hned třemi způsoby, totiž přeshraniční fúzí, přeshraničním rozdělením a přeshraničním převodem jmění na společníka. Druhou kategorií je **přeshraniční přeměna bez zániku PO** realizovatelná pouze přeshraničním přemístěním sídla.

3.1.9 Přeměna právnické osoby podle NOZ

Za přeměnu PO se dle § 174 NOZ pokládá pouze fúze, rozdělení a změna právní formy, kterou může PO změnit jen v případě, stanoví-li to zákon. Ten, kdo o přeměně PO rozhodl, své rozhodnutí může změnit, ovšem nestane-li se přeměna účinnou [16; § 175 odst. 1]. „*Stane-li se přeměna právnické osoby účinnou, nelze rozhodnout, že nenastala, ani vyslovit neplatnost právního jednání, které k přeměně vedlo, a nelze zrušit zápis přeměny do veřejného rejstříku.*“ [16; § 175 odst. 2] Při procesu přeměny je nutné stanovit rozhodný den, od něhož se jednání zanikající právnické osoby považuje z účetního hlediska za jednání uskutečněné na účet nástupnické právnické osoby. Zanikající právnická osoba nebo právnická osoba rozdělovaná odštěpením je povinna, ke dni předcházejícímu rozhodný den, sestavit konečnou účetní závěrku. A následně k rozhodnému dni sestavuje nástupnická právnická osoba nebo právnická osoba rozdělovaná odštěpením zahajovací rozvahu. [16; §176 odst. 1 a odst. 2].

Dnem zápisu do veřejného rejstříku nastává účinnost přeměny právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, tj. v našem případě obchodní zákoník. Za takových okolností se rozhodný den stanoví tak, aby nepředcházel den podání návrhu na zápis přeměny

¹² Hodnotícím hlediskem je např. výše nákladů, kvalita legislativního prostředí, popř. různé formy státní podpory (dotace, investiční pobídky), míra zdanění.

do veřejného rejstříku o více než dvanáct měsíců. Dojde-li k situaci, že by byly zúčastněné osoby zapsány do veřejného rejstříku v různých obvodech, podá se návrh na zápis přeměny v kterémkoli z nich a orgán veřejné moci zapíše do veřejného rejstříku všechny zapisované skutečnosti k témuž dni. [16; §177 odst. 1 a odst. 2]

Ustanovení § 178 NOZ se zabývá fúzí. Fúze se děje sloučením nebo splynutím, a to alespoň dvou zúčastněných právnických osob. Sloučení nebo splynutí je považováno za převod činnosti zaměstnavatele. Při fúzi sloučením vždy dochází k zániku alespoň jedné ze zúčastněných osob. Práva a povinnosti těchto zanikajících osob přecházejí na jedinou ze zúčastněných osob jako na nástupnickou právnickou osobu. Naopak při splynutí zanikají všechny zúčastněné osoby. Místo nich následně vzniká nová právnická osoba, osoba nástupnická, na niž přecházejí práva a povinnosti všech zanikajících osob.

„Právnická osoba se rozštěpením rozděluje se založením nových právnických osob, nebo se rozděluje za současného sloučení s jinými právnickými osobami (dále jen „rozdělení sloučením“). Právnická osoba se může založit i odštěpením, nebo spojením více způsobů rozdělení. Rozdělení sloučením, odštěpením, jakož i jiné způsoby rozdělení, se považují za převod činnosti zaměstnavatele.“ [16; §179 odst. 1] Zaniká-li právnická osoba rozdělováním a její práva a povinnosti následně přecházejí na několik nástupnických právnických osob, může se jednat buď o rozštěpení sloučením, nebo o rozštěpení se založením nových právnických osob. O rozštěpení sloučením se jedná tehdy, jsou-li na rozdělení nástupnické právnické osoby zúčastněny jako již existující osoby. Za situace, kdy nástupnické právnické osoby rozdělením mají teprve vzniknout, jde o rozštěpení se založením nových právnických osob. Rozděluje-li se právnická osoba odštěpením, nedochází k rušení této právnické osoby, jen vyčleněná část jejích práv a povinností přechází buď na existující, nebo nově založenou nástupnickou osobu. [16; §179]. Podle § 180 NOZ v případě přeměny právnické osoby rozdělením (podle § 179 odst. 2 nebo 3) rozhodne příslušný orgán právnické osoby, kteří ze zaměstnanců zanikající právnické osoby se stanou zaměstnanci jednotlivých nástupnických právnických osob.

K fúzi a rozdělování právnických osob o různé právnické formě může docházet jen tehdy, stanoví-li to zákon. [16; §181] Pokud přechází přeměnou právnické osoby její jmění na nástupnickou právnickou osobu a je zároveň vyžadován podle jiného právního předpisu i souhlas orgánu veřejné moci k převodu práv a povinností, je nutný tento souhlas i k přeměně. [16; §182].

Při přeměně formou změny právní formy se neruší ani nezaniká právnická osoba, které se mění právní forma, dochází pouze k změně jejich právních poměrů. A v případě korporací navíc dochází i ke změně postavení jejich členů. [16; §183 odst. 1] Jestliže den, k němuž byl vyhotoven návrh smlouvy nebo rozhodnutí o změně právní formy, není dnem rozvahovým podle jiného právního předpisu, je právnická osoba k tomuto dni povinna sestavit mezitímní účetní závěrku. Údaje využitě při sestavení účetní závěrky ke dni zpracování změny právní formy nesmí předcházet den rozhodnutí právnické osoby o změně právní formy, a to více než tři měsíce. [16; §183]

3.2 Zrušení a zánik společnosti v konkurzu a zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku

Konkurz je jedním z možných řešení úpadku¹³ nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení. Obchodní společnost se zruší, jestliže došlo ke schválení konkurzu, zpeněžení majetkové podstaty a splnění rozvrhového řízení, vydáním dalšího usnesení soudem. Samozřejmě existence společnosti stále trvá, tudíž statutární orgán musí zajistit výmaz společnosti z obchodního rejstříku. Právě v tomto okamžiku výmazu obchodní společnosti z rejstříku, společnost přestává existovat.

Zůstane-li obchodní společnosti majetek, společnost se účastní likvidace. Do celého procesu tedy musí nastoupit likvidátor, který je povinen zajistit výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku, aby došlo k jejímu zániku.

Soud je také oprávněn rozhodnout o zrušení a zániku společnosti v konkurzu a zamítnout návrh na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku na návrh zakladatele, zřizovatele nebo jiných zainteresovaných subjektů. Soud rozhoduje na základě předložených dokladů statutárním orgánem dokazujících, že společnost nemá majetek tvořící majetkovou podstatu. [8]

3.3 Zrušení podle právních forem podnikání

3.3.1 Veřejná obchodní společnost

Kromě případů uvedených v § 68 ObchZ se veřejná obchodní společnost zrušuje:

¹³ Dlužník je v úpadku, jestliže má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti tyto závazky není schopen plnit (§3 odst. 1 IZ).

- a) byla-li smlouva uzavřena na dobu neurčitou, výpovědí společníka podanou nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, nestanoví-li společenská smlouva lhůtu jinou,
- b) rozhodnutím soudu podle § 90 odst. 1 ObchZ¹⁴,
- c) smrtí společníka, ledaže společenská smlouva připouští dědění podílu, podíl zůstavitele zdědil jeho dědic, nedojde-li k odmítnutí dědictví a ve společnosti zůstávají alespoň dva společníci,
- d) zánikem právnické osoby, která je společníkem, ledaže společenská smlouva připouští přechod podílu na právního nástupce a ve společnosti zůstávají alespoň dva společníci,
- e) prohlášením konkursu na majetek některého ze společníků nebo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku,
- f) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu některého společníka ve společnosti po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle zvláštního právního předpisu a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, po právní moci rozhodnutí o tomto návrhu,
- g) zbavením nebo omezením způsobilosti k právním úkonům některého ze společníků,
- h) jestliže společník přestane splňovat předpoklady podle § 76 odst. 2 ObchZ¹⁵,
- i) z dalších důvodů stanovených ve společenské smlouvě.

Mimo případu pod písmenem j) všechny ostatní případy zrušení společnosti vyplývají ze zvláštního postavení společníků, kdy hraje výraznou roli osobní účast společníků v této osobní společnosti. Důvodem pro zrušení společnosti je tedy např. okolnost, kdy účast některého společníka ve společnosti zanikne, nebo pokud se některý společník nemůže nadále podílet na činnosti nebo přestane být důvěryhodným nebo solventním či ztratí způsobilost být společníkem anebo jeho osobní ručení ztratí smysl, anebo pokud podstatným způsobem porušuje společenskou smlouvu. [10]

¹⁴ Dle §90 odst. 1 ObchZ může soud zrušit společnost na návrh společníka, jestliže pro to existují důležité důvody.

¹⁵ §79 odst. 2 ObchZ uvádí, že společníkem v. o. s. může být pouze FO a tato osoba zároveň musí splňovat všeobecné podmínky provozování živnosti podle zvláštního právního předpisu a u níž neexistuje překážka provozování živnosti stanovená zvláštním právním předpisem bez ohledu na předmět podnikání společnosti.

V případech výše uvedených pod písmeny a), c), d), e), f), g), h) a i) je možné, aby se zbývající společníci dohodli na dalším trvání společnosti bez společníka, jehož se týká důvod zániku. K takové změně společenské smlouvy však musí dojít nejpozději do tří měsíců od zrušení společnosti, jinak tímto dnem společnost vstupuje do likvidace. Je však možné, že společníci se na vstupu společnosti dohodnou dříve, než uplyne tato lhůta. Pro zachování obchodní společnosti je třeba aktivního jednání společníků, tj. sepsání dohody o změně společenské smlouvy a zachování minimálního přípustného počtu společníků v. o. s. Zákon však ukládá společníkům provést případné rozhodnutí během relativně krátké doby, a to z důvodu zajištění právní jistoty.

Byl-li zrušen konkurs na majetek společníka z jiných důvodů než po splnění rozvrhového usnesení nebo, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, poté, co se společníci dohodli na dalším trvání společnosti, účast společníka ve společnosti se obnovuje. Jestliže již společnost vyplatila jeho vypořádací podíl, musí jej do 2 měsíců od zrušení konkursu společnosti nahradit. Stejně tak tomu je i v případě, že byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti nebo pravomocně zastavena exekuce na základě zvláštního právního předpisu. [13; § 88 odst. 3] Návazně na toto ustanovení pak § 88 odst. 4 řeší důsledky toho, že následně odpadl důvod, pro který došlo ke zrušení obchodní společnosti, a společníci nepostupovali podle druhého odstavce. Jestliže tedy dosud nezanikla společnost, která byla zrušena podle odstavce 1 písm. e) nebo f), mohou se při splnění podmínek podle předchozího odstavce společníci, včetně společníka s obnovenou účastí ve společnosti, dohodnou na dalším trvání společnosti. [13; §88 odst. 4]

3.3.2 Komanditní společnost

Ustanovení § 102 odst. 1 říká, že komanditista není oprávněn ze společnosti vystoupit. Společnost se nezrušuje ani zánikem PO, která je komanditistou. Ztráta či omezení způsobilosti komanditisty k právním úkonům není důvodem pro zánik jeho účasti ve společnosti ani pro zrušení společnosti. Prohlášením konkursu na majetek komanditisty nebo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, doručením vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě v řízení o výkon rozhodnutí nebo v exekuci nebo, není-li podíl komanditisty převoditelný, pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu komanditisty, nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení podílu komanditisty po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle zvláštního právního předpisu a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, po právní moci rozhodnutí

o tomto návrhu zaniká jeho účast ve společnosti. Nárok komanditisty na vypořádací podíl se stává součástí majetkové podstaty [13; §102 odst. 2].

Ustanovení § 102 odst. 3 (stejně jako v právní úpravě v. o. s.) řeší důsledky toho, že již odpadl důvod, pro který došlo ke zrušení účasti komanditisty ve společnosti. Jestliže byl zrušen konkurs na majetek komanditisty z jiných důvodů než po splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, jeho účast ve společnosti se obnovuje. Vyplatila-li již společnost jeho vypořádací podíl, je komanditista, jehož účast se ve společnosti obnovila, povinen jej do 2 měsíců od zrušení konkursu společnosti nahradit. Stejně tak tomu je i v případě, že byl pravomocně zastaven výkon rozhodnutí postižením podílu komanditisty ve společnosti nebo byla pravomocně zastavena exekuce podle zvláštního právního předpisu.

Smrt komanditisty není důvodem pro zrušení společnosti, jeho podíl na společnosti se dědí. Jestliže je dědění podílu ve společenské smlouvě vyloučeno, v takovém případě náleží dědicům vypořádací podíl [13; § 102 odst. 4]. Na základě posledního odstavce § 102 zákon ukládá společnosti povinnost informovat bez zbytečného odkladu společníky, že jí byla doručena dražební vyhláška podle zákona upravujícího výkon rozhodnutí postižením podílu komanditisty a že tato dražební vyhláška je k nahlédnutí v sídle společnosti. Následně společnost zašle společníkovi, který o to požádá, opis dražební vyhlášky na jeho náklady a nebezpečí na adresu uvedenou v žádosti.

3.3.3 Společnost s ručením omezeným

Kromě případů uvedených v § 68 ObchZ se společnost s ručením omezeným zrušuje:

- a) rozhodnutím soudu podle ustanovení § 152,*
- b) z jiných důvodů uvedených ve společenské smlouvě.*

V případě, že společenská smlouva rozhodnutí o zrušení společnosti nesvěří do působnosti valné hromady, zrušuje se společnost dohodou všech společníků. Je nutné, aby tato dohoda měla formu notářského zápisu [13; § 152 odst. 1]. K rozhodnutí o zrušení společnosti likvidací je potřeba alespoň dvoutřetinové většiny všech hlasů společníků. Soud může i bez návrhu zrušit obchodní společnost za podmínek, kdy nebyl splacen vklad společníka do pěti let od jejího vzniku. Jestliže se spojí všechny obchodní podíly v ruku jednoho společníka, je tento společník povinen do tří měsíců od spojení obchodních podílů

splatit zcela všechny peněžité vklady nebo převést část obchodního podílu na jinou osobu. Pokud tak společník neučiní, soud společnost i bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.

Společnost s ručením omezeným lze zrušit kromě obecných případů uvedených v §68 ObchZ i návrhem společníků z důvodů a za podmínek stanovených ve společenské smlouvě – rozhodnutím soudu, popř. z jiných důvodů uvedených ve společenské smlouvě [13; § 152 odst. 2].

3.3.4 Akciová společnost

Pro akciovou společnost platí, co je uvedeno v obecných ustanoveních obchodního zákoníku, tedy v ustanovení § 68 – § 75c ObchZ. O zrušení společnosti rozhoduje valná hromada, která rozhoduje alespoň dvěma třetinami přítomných akcionářů. Valná hromada rozhoduje o zrušení společnosti bez právního nástupce usnesením. Na základě rozhodnutí valné hromady o zrušení společnosti se a. s. zrušuje dnem uvedeným v usnesení valného hromady o zrušení. Není-li den v usnesení uveden, zrušuje se dnem, kdy valná hromada přijala usnesení o zrušení společnosti. Valná hromada má tedy možnost rozhodnout, ke kterému dni má být společnost zrušena.

3.4 Zvláštní důvody zrušení obchodní společnosti plynoucí ze ZOK

Zvláštní důvody zrušení jednotlivých obchodních společností jsou uvedeny pouze v ZOK. Veřejné obchodní společnosti se týká ustanovení §113 až § 115 ZOK, komanditní společnosti § 127 ZOK, společnosti s ručením omezeným § 241 ZOK a akciové společnosti § 549 ZOK.

Veřejná obchodní společnost se zrušuje dle § 113 NOZ z těchto důvodů:

- a) *„výpovědí společníka podanou nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, a to posledním dnem účetního období, ledaže společenská smlouva určí lhůtu jinou,*
- b) *dnem právní moci rozhodnutí soudu, kterým zrušuje společnost,*
- c) *smrtí společníka, ledaže společenská smlouva připouští dědění podílu,*
- d) *zánikem společníka právnické osoby, ledaže společenská smlouva připouští přechod podílu na právního nástupce,*
- e) *dnem právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek některého ze společníků nebo zamítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení pro nedostatek*

majetku nebo zrušením konkursu proto, že je společníkův majetek zcela nepostačující,

- f) dnem právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení některého ze společníků,*
- g) pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením podílu některého společníka ve společnosti, nebo právní moci exekučního příkazu k postižení podílu některého společníka ve společnosti po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle zvláštního právního předpisu a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní moci rozhodnutí o tomto,*
- h) dnem, v němž žádný ze společníků nebude splňovat požadavky podle § 46,*
- i) vyloučením společníka podle § 115 odst. 1, nebo*
- j) z jiných důvodů určených ve společenské smlouvě“.*

Jestliže dojde ke zrušení společnosti z výše uvedených důvodů, ovšem kromě důvodů uvedených v písm. b) a h), mohou se ostatní společníci až do okamžiku předložení konečné zprávy o průběhu likvidace likvidátorem změnou společenské smlouvy dohodnout o dalším trvání společnosti i bez společníka, jehož se důvod zrušení týká. Tato dohoda společníků může být také předem obsahem společenské smlouvy [14; §113 odst. 2]. Došlo-li ke zrušení společnosti dle §113 odst. 1 písm. h) ZOK, tj. dnem, v němž žádný ze společníků nebude splňovat požadavky podle §46, společníci mohou rozhodnout o přistoupení společníka splňující tyto požadavky a o dalším trvání společnosti [14; §113 odst. 3]. K ukončení likvidace dochází právě účinností dohody společníků o dalším trvání společnosti [14; §113 odst. 4]. Při porovnání s § 88 odst. 2 ObchZ zjistíme, že zruší-li se společnost dle § 113 odst. 1 písm. h), tj. dnem, v němž žádný ze společníků nebude splňovat požadavky podle §46, již nemohou společníci změnou společenské smlouvy rozhodnout o dalším trvání společnosti. Takovou situaci se ObchZ nezabýval, ovšem ZOK již uvádí v §113 odst. 2 možné východisko z této situace. Další podstatnou změnou je, že ZOK již neuvádí lhůtu k uzavření dohody o změně společenské smlouvy od zrušení společnosti, jako je to vymezeno v druhé větě ustanovení § 88 odst. 2 ObchZ.

Byl-li po dohodě společníků o dalším trvání společnosti zrušen konkurs na majetek společníka z jiných důvodů než pro splnění rozvrhového usnesení nebo proto, že společníkův majetek byl zcela nepostačující, účast společníka ve společnosti se dnem právní moci takového rozhodnutí obnovuje, ledaže se společníci včetně společníka, na jehož majetek byl prohlášen konkurs, dohodnou jinak. ZOK nově připouští možnost, že se mohou dohodnout i na neobnovení účasti takového společníka. Jestliže společnost vyplatila jeho vypořádací

podíl, musí jej do 2 měsíců od právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu společnosti nahradit. Nově ZOK vymezuje obnovení účasti společníka, a to ke dni jejího původního ukončení. Toto platí obdobně také pro případ pravomocného zastavení výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka nebo pro případ pravomocného zastavení exekuce podle jiného právního předpisu. Došlo-li ke zrušení společnosti z důvodů dle §113 odst. 1 písm. e) až g), tato společnost dosud nezanikla a zároveň jsou splněny podmínky dle § 114 odst. 1 a 2, mohou se společníci včetně společníka s obnovenou účastí ve společnosti dohodnout na dalším trvání společnosti. [14; §114 odst. 1 až 3].

Dle § 115 odst. 1 ZOK společník může navrhnout, aby soud společnost zrušil. Musí však proto existovat důležité důvody, zejména takové, kdy společník zvláště závažným způsobem porušuje své povinnosti, nebo není-li již v silách společnosti dosáhnout účelu, pro který byla společnost založena.

Ustanovení § 127 odst. 1 ZOK vymezuje, co není důvodem pro zrušení **komanditní společnosti**, a to:

- a) *„prohlášení konkursu na majetek komanditisty nebo zamítnutí návrhu nezahájení insolvenčního řízení pro nedostatek majetku komanditisty anebo zrušení konkursu proto, že je komanditistův majetek zcela nepostačující,*
- b) *schválení oddlužení komanditisty,*
- c) *doručení vyrozumění o neúspěšné opakované dražbě v řízení o výkonu rozhodnutí nebo v exekuci nebo, není-li podíl komanditisty převoditelný, pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením podílu komanditisty, nebo právní moc exekučního příkazu k postižení podílu komanditisty po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle zvláštního právního předpisu a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní moc rozhodnutí o tomto návrhu, nebo*
- d) *smrt nebo zánik komanditisty“.*

Tyto výše uvedené důvody způsobují pouze zánik účasti komanditisty ve společnosti. Důvodem pro zrušení komanditní společnosti je, že požadavky § 46 ZOK nesplňuje žádný z komplementářů [14; §127 odst. 1 a 2].

V ustanovení § 241 a § 242 ZOK týkající se zrušení **společnosti s ručením omezeným** se konstatuje, že společnost se ruší dohodou společníků ve formě veřejné listiny,

ledaže tato pravomoc patří do působnosti valné hromady. Společník se může domáhat zrušení společnosti u soudu, a to z důvodů a za podmínek stanovených společenskou smlouvou. Není nutná shoda více společníků, jelikož toto právo má každý společník. [4] Jestliže byly vydány kmenové listy, vzniká právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku jejich vrácením společnosti na výzvu likvidátora. Neodevzdá-li společník na výzvu likvidátora kmenové listy, je likvidátor oprávněn uplatnit přiměřeně postup dle § 152 až § 154 ZOK. Likvidátor je povinen odevzdané kmenové listy neprodleně zničit. Po nahlédnutí do § 151 až § 153 ObchZ je zřejmé, že ZOK v případě zrušení s. r. o. přistoupil k rozsáhlým změnám ve znění ustanovení § 241 až § 242.

Ustanovení § 549 až §551 ZOK se již zabývá pouze likvidací **akciové společnosti**, nikoliv i zrušením. Pokud stanovy společnosti neurčí jinak, právo na podíl na likvidačním zůstatku je samostatně převoditelné ode dne, kdy společnost vstoupila do likvidace.¹⁶ Nestačili likvidační zůstatek k úhradě jmenovité hodnoty akcií, dělí se tento likvidační zůstatek na část připadající vlastníkům prioritních akcií a na část připadající vlastníkům ostatních akcií, a to v rozsahu určeném stanovami. Nově ZOK ošetřuje i situaci, za které by ve společnosti existovalo více druhů akcií, jejichž zvýhodnění se vztahuje k likvidačnímu zůstatku. V takovém případě se likvidační zůstatek dělí i na část připadající vlastníkům těchto akcií. A stejně jako tomu je v současné právní úpravě dle ObchZ, části likvidačního zůstatku se dělí mezi akcionáře v poměru odpovídajícím splacené jmenovité hodnotě jejich akcií. [14; § 549]

I nadále bude platit, že právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká odevzdáním akcií společnosti, a to na výzvu likvidátora. ZOK stále výslovně ukládá likvidátorovi povinnost tyto akcie neprodleně zničit. Nevrátí-li však akcionář na výzvu tyto akcie, je likvidátor oprávněn přiměřeně postupovat dle § 537, 538 a 540. [14; § 550] Jestliže společnost vydala zaknihované akcie, právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku vzniká ke dni zrušení akcií společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů na základě příkazu likvidátora. [14; §551]

¹⁶ Došlo ke změně okamžiku převoditelnosti akcií. V ustanovení §220 ObchZ se konstatuje, že právo na podíl na likvidačním zůstatku je samovolně převoditelné ode dne, k němuž byl schválen návrh na rozdělení likvidačního zůstatku.

4 Zrušení obchodní společnosti s likvidací

Zrušení obchodní společnosti s likvidací je další z forem zrušení společností a pokládáme ji za závěrečnou etapu života obchodní společnosti. Cílem tohoto procesu je zánik likvidované obchodní společnosti, ke kterému dochází až výmazem společnosti z obchodního rejstříku. Právě tímto výmazem obchodní společnosti je proces likvidace ukončen. Hlavní podstatou likvidace je však vyrovnání majetkových poměrů a jiných vztahů zanikajícího subjektu. Proces likvidace je upraven jak v rámci obecné úpravy ObchZ (§68, §70 až §75), tak i v úpravě jednotlivých společností.

„V pojetí, o němž my hovoříme, je rámec likvidace vymezen zákonnými předpisy, kdy se předpokládá, že likvidací může být zrušena společnost, která není předložena a kdy výsledek likvidačního procesu bude aktivní“ [8; str. 32]. K likvidaci PO se přistupuje obligatorně až na případy, kdy zákon vymezuje, kdy ji není třeba provádět. Na základě § 68 odst. 2 ObchZ vyplývá, že k likvidaci společnost nemusí přistupovat v případě, že se společnost zrušuje zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je nepostačující a společnost nemá žádný majetek (nepřihlíží se věcem, právům, pohledávkám nebo jiným majetkovým hodnotám vyloučených z majetkové podstaty).

K likvidaci je rozumné z pohledu vedení obchodní společnosti přistupovat tehdy, jestliže ekonomická situace obchodní společnosti se neustále zhoršuje, a zároveň jde o neměnný stav a v krátké době jej nelze nijak zvrátit. Vedení obchodní společnosti tento nepříznivý vývoj mohou vysledovat v postupném poklesu dosahovaného obrátu a zisku společnosti. Taková společnost se potýká s finančními problémy, avšak stále je schopna uhradit své závazky věřitelům prostřednictvím zpeněžení movitého či nemovitého majetku společnosti. Jestliže je obchodní společnost předložena, má-li větší množství věřitelů a není schopna po delší dobu plnit své splatné závazky, dostává se do úpadku¹⁷. Tehdy zpravidla nastupuje vypořádání majetkových poměrů příslušným konkurzním soudem, na majetek je z podnětu majitelů, věřitelů či likvidátora podán návrh na prohlášení konkurzu. [7]

¹⁷ Dlužník se nachází v úpadku, má-li více věřitelů a není schopen po delší dobu plnit své splatné závazky.

4.1 Obecná charakteristika likvidace

Definici pojmu „likvidace“ v ObchZ, který celý proces vymezuje, nenajdeme. Likvidací se rozumí řízení, jehož účelem je vyrovnat majetkové poměry a jiné vztahy. [8] Také ji můžeme definovat jako zákonem upravený obligatorní postup, při němž dochází k mimosoudnímu vyrovnání majetkových vztahů zanikající společnosti a také k vypořádání ostatních otázek souvisejících se zrušením společnosti. [1]

Obchodní společnost do likvidace vstupuje do likvidace ke dni, k němuž je zrušena. Vstoupí-li společnost do likvidace, je nutné tuto změnu zapsat do obchodního rejstříku. Nadále je taková společnost po dobu likvidace opatřena dovětkem „v likvidaci“. Okamžikem vstupu do likvidace se zastavuje veškerá komerční aktivita obchodní společnosti a veškeré její činnosti směřují pouze k ukončení dosavadních obchodů a zároveň ke zjištění a vypořádání jejich aktiv a pasiv.

Společníci, popř. příslušný orgán společnosti, mohou své původní rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace zrušit. Mohou tak učinit do okamžiku, než bylo započato s rozdělováním likvidačního zůstatku společnosti. Rozhodl-li o zrušení obchodní společnosti soud, může na základě podaného návrhu společníky či příslušného orgánu společnosti, své rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace vzít zpět. Soud tak ale neučiní v případě, že by tím došlo k zásahu do práv nebo právem chráněných zájmů kteréhokoliv ze společníků či třetích osob.

4.2 Likvidátor

Likvidátor plní funkci statutárního orgánu společnosti v likvidaci a provádí likvidaci s ohledem na platné zákonné normy v době prohlášení likvidace. Je oprávněn činit právní úkony jen v rozsahu nutném pro provedení likvidace společnosti podle §72 ObchZ. Tato osoba je oprávněna jednat za takovou společnost navenek a rozhodovat o jejím jmění a o jejich vnitřních poměrech a zároveň působnost statutárního orgánu se v tomto rozsahu pozastavuje. Je nutné, aby likvidátor činil jménem společnosti úkony, které směřují pouze k likvidaci, a bylo tedy dosaženo cíle – tj. zánik obchodní společnosti. Jestliže je jmenováno více likvidátorů, má tuto působnost každý likvidátor, jestliže ze jmenování nevyplývá něco jiného. Je tedy možné, aby orgán pověřený jmenováním likvidátorů, popř. soud, stanovil, že likvidátoři jsou povinni jednat společně, popř. vždy některý z nich.

Jmenováním likvidátora je pověřen statutární orgán obchodní společnosti, v případě, že není společenskou smlouvou, popř. stanovami, již stanoveno jinak. Soud je pověřen jmenováním likvidátora tehdy, jestliže není likvidátor jmenován neprodleně nebo v případech obchodním zákoníkem upravených. Je-li zrušena obchodní společnost na základě rozhodnutí soudu, jmenuje likvidátora soud, který o zrušení společnosti rozhodnul. Soud je oprávněn jmenovat likvidátorem, i bez jeho souhlasu, některého z osob společníků, nebo statutární orgán či člena statutárního orgánu. Takto určený likvidátor není oprávněn se této funkce vzdát. Je však přípustné, aby požádal soud, aby jej z této funkce odvolal, jestliže po něm nelze spravedlivě požadovat vykonávání této funkce. Nelze-li jiným způsobem jmenovat likvidátora, jmenuje ho soud z osob zapsaných v seznamu insolvenčních správců, nebo FO splňující obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců a s tímto ustanovením souhlasí. Likvidátorovi, který byl jmenován soudem, jsou třetí osoby povinny poskytnout součinnost v takovém rozsahu, v jakém jsou povinny ji poskytnout insolvenčnímu správci na základě zvláštního právního předpisu.

Likvidátorem je FO, která je způsobilá k právním úkonům a nebyla trestána. Existují samozřejmě i výjimky. Takovou možnost jmenovat likvidátorem PO vymezuje §71 odst. 2 ObchZ. V případě likvidace bank se setkáváme, že funkci likvidátora vykonává PO. Tato PO je však povinna dle páté věty §71 odst. 2 ObchZ určit FO, která bude vykonávat jejím jménem povinnosti likvidátora a také se zapíše do obchodního rejstříku. Povinnost zapsat se do obchodního rejstříku musí vykonat nejpozději do 10 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jmenování likvidátora stane vykonatelným. Neučiní-li tak, likvidací je pověřen její statutární orgán, popřípadě jeho členové. Jmenováním likvidátora se z obchodního rejstříku statutární orgán nevymazává.

Stane-li se, že likvidátor zemře, je odvolán, nebo se své funkce vzdá, nemůže ji již vykovat a je nutné bez zbytečného odkladu zvolit nového likvidátora. Jeho jmenování probíhá stejným způsobem, jakým byl jmenován ten předchozí. Nejmenují-li likvidátora neprodleně, je jmenováním pověřen soud. Na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem, je soud oprávněn odvolat likvidátora za porušování svých povinností a nahradit jej. Po takovém jmenování je samozřejmě nutné tuto změnu v osobě likvidátora zapsat i do obchodního rejstříku. Takovou osobou, která se domáhá odvolání likvidátora, může být např. věřitel, jehož pohledávka je ohrožena porušováním povinností ze strany likvidátora, ale také jím může být menšinový společník marně snažící se o odvolání likvidátora, který taktéž porušováním svých povinností jedná ve prospěch většinového společníka, apod. Odvolání

likvidátora přísluší do působnosti krajského soudu, v jehož obvodu má obchodní společnost sídlo. Je velmi diskutabilní, zda likvidátora může dovolat i orgán, který ho jmenoval, jelikož to zákon v rámci obecné úpravy likvidace nestanoví.[1] Lze však usoudit, že orgán jmenující likvidátora, jej může vždy odvolat. U s. r. o. to potvrzuje ustanovení §125 odst.1 písm. i) a v případě a. s. ustanovení § 219 odst.3.

Likvidátor je odpovědný za škody způsobené překročením jeho pravomocí a za škody způsobené malou péčí o likvidaci. Jeho odpovědnost za výkon své působnosti je stejný jako odpovědnost členů statutárních orgánů. V praxi se setkáváme nejčastěji s porušeními typu podvodů¹⁸, porušování povinností při správě cizího majetku¹⁹, poškozování věřitele²⁰, apod.

Orgán společnost, který jmenoval likvidátora, určuje i jeho odměnu. Jmenoval-li likvidátora soud, určuje tento soud výši jeho odměny. Odměna však nenáleží takovému likvidátorovi, kterého soud jmenoval i bez jeho souhlasu a zároveň šlo o některého ze společníků, statutární orgán, nebo člena statutárního orgánu [13; § 17 odst. 6]. Likvidátorovi lze přiznat právo na vyplácení zálohy. Způsob a pravidla pro určení odměny likvidátora či člena orgánu společnosti jmenovaného soudem, stanovuje Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou. Kromě toho také stanoví případy, kdy náhradu hotových výdajů a odměnu likvidátora hradí stát. Základ, který rozhoduje o odměně likvidátora, je majetkový zůstatek zbývajících po provedení všech nutných úkonů k provedení likvidace před vypořádáním odměny likvidátora. Odměna je vypočtena jako procentuální částka dle výše základu stanoveného vyhláškou pro určení odměny. Soud je oprávněn takto určenou odměnu i přiměřeně snížit, popř. zvýšit dle okolností konkrétního případu. Ovšem zvýšení odměny je možné pouze do výše likvidačního majetku. Likvidátorovi náleží náhrada za hotové výdaje²¹ hrazené likvidátorem a také náhrada za čas promeškaný v souvislosti s prováděním úkonů směřujících k likvidaci obchodní společnosti. Jestliže odměna a hotové výdaje likvidátora je vyšší jak likvidační zůstatek společnosti, hradí tuto odměnu a hotové výdaje stát. Postačuje-li likvidační zůstatek pouze k úhradě jen části odměny a hotových výdajů likvidátora, stát tyto

¹⁸ Podvodu se dopouští ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede některého v omyl a využije omylu jiného a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou.

¹⁹ Porušování povinností při správě cizího majetku se dopouští ten, který jinému způsobil škodu nikoli malou, jestliže porušil podle zákona uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

²⁰ K poškozování věřitele dochází, jestliže ten, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele.

²¹ Hotovými výdaji likvidátora jsou výdaje účelně vynaložené v souvislosti s prováděním likvidace společnosti, především tedy soudní poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, překlady, opisy, znalecké posudky, odborná vyjádření, fotokopie, apod.

položky hradí pouze v rozsahu, v jakém je nelze uhradit z majetku likvidované obchodní společnosti.

Majetek obchodní společnosti hraje velkou roli, a to především tehdy, jestliže jeho výše nedosahuje ani nákladů na odměnu likvidátora. V minulosti se tedy běžně stávalo, že soudem jmenovaný likvidátor po zjištění stavu majetku společnosti z této funkce odstoupil. A na základě minulé úpravy tedy nemohl soud zajistit povinnost zrušit společnost s likvidací a jmenovat likvidátora společnosti. Tento problém byl však vyřešen novelou zákona č. 370/2000. Konkrétně jde o ustanovení § 71 odst. 2 ObchZ, kdy se v druhé větě říká, že soud může i bez jeho souhlasu některého ze společníků nebo statutární orgán anebo člena statutárního orgánu jmenovat do funkce likvidátora, ten se však již své funkce nemůže vzdát. A na základě již dalšího výše uvedeného ustanovení §71 odst. 6 ObchZ takový likvidátor nemá možnost odměnu požadovat. [10]

Oprávnění likvidátora vymezuje ustanovení §72 ObchZ. Likvidátor je pokládán za orgán společnosti a přechází na něj dnem svého jmenování i právo jednat jménem obchodní společnosti, ovšem zúžené na úkony vedoucí k likvidaci společnosti. V rámci jeho působnosti plní závazky společnosti, uplatňuje pohledávky a přijímá plnění, zastupuje společnost před soudy a jinými orgány, uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků a vykonává práva obchodní společnosti. Také má možnost uzavírat nové smlouvy, ovšem jen v souvislosti s ukončením nevyřízených obchodů, popř. je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku společnosti nebo k jeho využití a zároveň nejedná-li se o pokračování v provozu podniku. Nelze si toto však vykládat, že likvidátor má možnost uzavírat pouze smlouvy se „subdodavateli“ v rozsahu nutném pro splnění svých závazků. Likvidátor je oprávněn i k tomu, aby jednal jménem obchodní společnosti i ve věcech zápisu do obchodního rejstříku. To je ocenitelné především v případě, že statutární orgán sice nebyl vymazán z obchodního rejstříku, avšak funkci statutárního orgánu již nevykonává a také v případě, že zanikla funkce statutárního orgánu nebo jeho členů a nebyly ustanoveny nové orgány obchodní společnosti.

V případě zjištění předlužení likvidované společnosti, je likvidátor povinen podat neprodleně insolvenční návrh. Nečiní tak jen v případě, že se společnost zrušuje zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující. Povinnost podat insolvenční návrh v současné době upravuje insolvenční zákon, především ustanovení §3 a § 98 IZ. [1]

Likvidátor má informační povinnost, a to oznámit vstup společnosti do likvidace všem známým věřitelům. Jde zejména o ty věřitele, jejichž pohledávky jsou vedeny v účetnictví vedeném obchodní společností. Bez zbytečného odkladu také musí zveřejnit nejméně dvakrát za sebou s alespoň dvoutýdenním časovým odstupem rozhodnutí o zrušení společnosti s výzvou pro věřitele. Tato výzva spočívá v tom, aby tito věřitelé přihlásili své pohledávky ve lhůtě ne kratší jak tři měsíce. Podstatou tohoto zveřejnění s výzvou je především ochrana práv ostatních věřitelů. A za takové věřitele lze např. pokládat osoby mající vůči společnosti nárok z bezdůvodného obohacení či ze způsobené škody, který dosud tito věřitelé neuplatnili.

Ke dni vstupu společnosti do likvidace likvidátor sestaví zahajovací likvidační účetní rozvahu a soupis jmění. Statutární orgán je povinen ke dni předcházející vstupu společnosti do likvidace sestavit účetní závěrku. Ač má statutární orgán pro toto sestavení účetní závěrky nejlepší předpoklady, v praxi se ukazuje, že po vstupu obchodní společnosti do likvidace se její statutární orgán stává nečinným. Proto nesestaví-li neprodleně statutární orgán tuto účetní závěrku po vstupu společnosti do likvidace, je jejím sestavením pověřen likvidátor. Soupis jmění je likvidátor povinen zaslat všem společníkům a věřitelům společnosti, kteří o to požádají. Zákon však už nestanovuje, kdo hradí náklady spojené s tímto zasláním soupisu, kdo o to požádají. Na základě obecného principu však tyto náklady hradí na základě vzneseného požadavku daný věřitel, či společník. Nemá-li likvidátor povinen podat insolvenční návrh, je v průběhu likvidace povinen uspokojit nejdříve mzdové nároky zaměstnanců obchodní společnosti, a to z důvodu zvýšení právní jistoty zaměstnanců dané společnosti.

4.3 Průběh likvidace

Likvidace obchodních společností je určitý proces, který začíná rozhodnutím o zrušení obchodní společnosti likvidací. V průběhu tohoto procesu existují tzv. hraniční dny, které mají určité právní důsledky.

Základními hraničními dny v procesu likvidace společnosti jsou:

- a) den vstupu do likvidace,
- b) den předložení návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku,
- c) den rozdělení likvidačního zůstatku,
- d) den výmazu společnosti zrušené likvidací z obchodního rejstříku.

Ke dni, k němuž je zrušena obchodní společnost pravomocným rozhodnutím oprávněného orgánu o zrušení obchodní společnosti, vstupuje tato společnost do likvidace. Tento den vstupu do likvidace je následně zapsán do evidence, obchodního rejstříku. Likvidace následně končí až rozdělením likvidačního zůstatku nebo použitím prostředků výtěžku z prodeje majetku k uspokojení věřitelů anebo převzetím majetku věřiteli k úhradě jejich pohledávek, popř. odmítnutím věřitelů převzít majetek k úhradě dluhů. Tímto dnem likvidace však nedochází automaticky k zániku společnosti, ten nastává až dnem výmazu obchodní společnosti z registru. [9]

Nikdy nelze říci, jak dlouho likvidace potrvá, nelze ji omezit časovým limitem. Právě pro není ani právem časově vymezena. Peštuka (2003) uvádí, že doba likvace společnosti je dána:

- a) připraveností společnosti na likvidaci,
- b) velikostí společnosti,
- c) složitostí vztahů a vazeb v likvidované společnosti,
- d) osobou likvidátora, popř. i zakladateli či zřizovateli.

4.4 Proces likvidace a činnost likvidátora

4.4.1 Oznámení o vstupu obchodní společnosti do likvidace

Oznámení o vstupu obchodní společnosti do likvidace spadá do zákonné povinnosti likvidátora, ten ji splňuje prostřednictvím zveřejnění inzerce v Obchodním věstníku. Likvidátor je povinen zveřejnit vstup obchodní společnosti do likvidace opakovaně. Dle doporučení tak obvykle poprvé činí po obdržení notářského zápisu o zrušení obchodní společnosti s likvidací. A následně podruhé provádí toto oznámení, obdrží-li usnesení o zápisu likvidace do obchodního rejstříku. Zveřejnění vstupu do likvidace lze již realizovat i prostřednictvím emailové adresy ov@economia.cz, ovšem je nutné přiložit naskenovaný notářský zápis o vstupu společnosti do likvidace. [1]

4.4.2 Stanovení cílů, způsobu a doby likvidace

Již dříve bylo uvedeno, že cílem likvidace je zánik likvidované obchodní společnosti. Ovšem aby mohlo dojít k realizaci takového cíle, je nutné stanovit si rozhodující oblasti zaměření činnosti, stanovení dílčích cílů, kroků a předpokládané doby likvidace.

Likvidátor musí vzít v úvahu zaměření hlavních činností likvidované obchodní společnosti. Je logické, že společnost zabývající se výrobní i obchodní činností bude mít mnohem širší zaměření než ta společnost, která se zabývá pouze obchodováním. A totéž platí i u společnosti s 1000 zaměstnanců a společnosti se 100 zaměstnanci, jejíž zaměření zákonitě není tak široké. Kromě stanovení těchto rozhodujících oblastí společnosti je nutné správně stanovit si i dílčí cíle vedoucí k zániku obchodní společnosti. Takové dílčí cíle jsou vzájemně provázané a napomáhají nám ke splnění cíle likvidace společnosti. Musíme mít však na paměti, že u některých dílčích cílů je nutná časová návaznost (např. inventarizace hmotného investičního majetku a rozprodej tohoto majetku společnosti). Další skupinou jsou dílčí cíle probíhající souběžně, a tudíž v jejich případě neplatí ani časová návaznost, např. řešení pohledávek a závazků. [8]

Správné stanovení dílčích cílů může být podkladem pro sestavení uceleného programu likvidace. Ovšem, jak je už zmíněno, celý tento proces je ovlivněn velikostí a rozsahem složitosti likvidované obchodní společnosti. Úkolem likvidátora v této fázi je však na základě jeho vědomostí stanovit:

- harmonogram dílčích úkolů,
- způsob realizace likvidace a
- způsob a zabezpečení kontroly. [8]

Pro likvidátora je nezbytné obeznámit se s výchozím stavem dané společnosti. Jde především o čtyři hlavní oblasti, a to organizačně-právní, technicko-výrobní, obchodně-ekonomickou a personální oblast. Co je obsahem jednotlivých oblastí je upřesněno v příloze č. 2. Příloha č. 3 dále uvádí, co je podstatou protokolárního převzetí likvidovaného podniku, a tedy obsahem předávacího protokolu. Příloha č. 4 se dále zabývá personální a pracovněprávní problematikou a rozvádí tak i personální oblast zmíněnou v příloze č. 2. Likvidaci společnosti je potřeba oznámit příslušným orgánům a institucím. O které orgány jde, a další souvislosti spojené s kontaktováním orgánů jsou uvedeny v příloze č. 5.

4.4.3 Mimořádná účetní uzávěrka

Ke dni předcházejícímu den vstupu do likvidace musí být sestavena mimořádná účetní závěrka. Podstatou této účetní závěrky je, aby podávala přehled o majetku a závazcích a o výsledku hospodaření obchodní společnosti bezprostředně před vstupem do likvidace. Dále tato závěrka slouží i jako podklad k sestavení daňového přiznání za období před vstupem

obchodní společnosti do likvidace. Pro obchodní společnosti platí, že je nutné mít k mimořádné účetní závěrce vyhotovený i audit a výroční zprávu (dle §20 a §21 ZOÚ). Je-li mimořádná účetní závěrka vyhotovena, uzavřou se účetní knihy obchodní společnosti, a to k datu předcházejícímu dni vstupu obchodní společnosti do likvidace. [1]

4.4.4 Sestavení programu likvidace

Program likvidace je pokládán za ucelený rámcový dokument, který je pokládán jako řídicí nástroj likvidátora vedoucí k likvidaci společnosti. Sestavení takového programu spočívá v sestavení počáteční rozvahy, plánu likvidace a rozpočtu likvidace. Takový program zahrnuje jednotlivé činnosti potřebné provést v oblasti organizace a řízení, dokončení provozních činností, oblasti hmotného a nehmotného majetku, zásob, pohledávek a závazků, financí, účetnictví a daních, personalistice a archivaci. Také je nutné způsoby a cesty nutné k uplatnění jednotlivých druhů činností, rozdělit jednotlivé činnosti časově do etap, podetap a dílčích kroků. Program likvidace obchodní společnosti musí být věcný, srozumitelný a zároveň i otevřený, aby bylo možné jej nadále upřesňovat. [9]

Pomůckou pro vypracování takového programu bývá seznam aktiv a závazků obchodní společnosti, na základě níž lze již předem odhadnout skutečný stav obchodní společnosti a následně provést i prvotní prognózu výsledku likvidace. Je-li program likvidace obchodní společnosti vypracován, je žádoucí, aby likvidátor tento program předal zakladatelům této obchodní společnosti, popř. jej prokonzultovat se subjektem, který likvidátora jmenoval.

4.4.5 Rozpočet likvidace

„Rozpočet likvidace – je možno definovat jako peněžní vyjádření nákladů a výnosů procesu“ [8; str. 51]. Rozpočet představuje orientační bilanci, která je obvykle tvořena souběžně s programem likvidace. Tento rozpočet slouží jako podklad pro plánování a řízení časového a věcného financování likvidace, očekávaných nákladů a výnosů, finanční likvidity a toku peněžní hotovosti, hospodářského výsledku likvidace. Jeho východiskem je počáteční, výchozí rozvaha likvidované obchodní společnosti a kvalifikovaný odhad nákladů na průběh likvidace. Účetnictví obchodní společnosti slouží pro kontrolu, popř. jeho aktualizaci. Výsledkem takového rozpočtu je následně buď likvidační zisk, popř. likvidační ztráta. [9]

Nejsledovanější oblastí procesu likvidace je oblast financování, neboť právě rozprodej aktivního majetku a z tohoto prodeje plynoucí výtěžek, je hlavním zájmem ze strany věřitelů

Byl-li majetek obchodní společnosti oceněn již v počátku likvidace, tedy při inventarizacích majetku v průběhu závěrkových operací uskutečňovaných ke dni vstupu do likvidace, získává společnost možnost prodat tento majetek za vyšší ceny. A to díky minimální časové prodlevě, kdy již není v budoucnu třeba dalšího ocenění majetku. Více informací ke zpeněžování likvidační podstaty je uvedeno v příloze č. 6.

4.4.6 Ukončení likvidačního procesu

Dle §75 a ObchZ „likvidace končí rozdělením likvidačního zůstatku nebo použitím prostředků z výtěžku z prodeje majetku k uspokojení věřitelů anebo převzetím majetku věřiteli k úhradě jejich pohledávek anebo odmítnutím věřitelů převzít majetek k úhradě dluhů podle § 75 odst. 5. Po rozdělení likvidačního zůstatku sestaví likvidátor seznam společníků, kterým vyplatil podíl na likvidačním zůstatku“.

Ukončení likvidace je proces, který nastává po vypořádání aktiv a pasiv obchodní společnosti a při kterém je likvidátor povinen zabezpečit:

- 1) sestavení zprávy o průběhu likvidace (viz příloha č. 7) s návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku (tj. čistého majetkového zůstatku) společníkům a její následné předložení ke schválení společníkům, popř. jinému příslušnému orgánu,
- 2) uhrazení závazků z průběhu likvidačního procesu (archivace, účetní práce, doplatek odměny likvidátora apod.),
- 3) zpracování účetní závěrky ke dni zpracování návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku,
- 4) vyžádání souhlasu s výmazem obchodní společnosti u místně příslušného správce daně,
- 5) vlastní rozdělení likvidačního zůstatku, pracovní konečné zprávy pro vlastníka,
- 6) uložení (archivaci) spisového materiálu do smluvního archivu či soukromé spisovny a
- 7) do 30 dnů od skončení likvidace podat návrh na výmaz obchodní společnosti, včetně potvrzení územně příslušného státního oblastního archivu o zabezpečení archivu likvidované obchodní společnosti.

Je nutné si však uvědomit, že funkce likvidátora tímto ukončením samotné likvidace nekončí. Jeho funkce končí až vydáním pravomocného rozhodnutí soudu o výmazu likvidované obchodní společnosti z obchodního rejstříku. [1]

4.4.7 Rozdělení likvidačního zůstatku

Obchodní zákoník se věnuje „rozdělení likvidačního zůstatku“ v ustanovení §75 ObchZ, z kterého vyplývá, že likvidátor je povinen předložit zprávu o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení čistého majetkového zůstatku, a to neprodleně po provedení všech úkonů nutných k provedení likvidace společnosti. Tuto zprávu je třeba následně předložit i společníkům, popř. příslušnému orgánu, k jejímu schválení. K témuž dni, ke kterému byla sestavena likvidátorem tato zpráva, je rovněž likvidátor povinen sestavit účetní závěrku. A jak již bylo poznamenáno, neschválení návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku společnosti nebrání výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku.

„Návrh na rozdělení likvidačního zůstatku by měl obsahovat následující informace:

- celkovou výši likvidačního zůstatku určenou k rozdělení,
- výši hrubého likvidačního zůstatku, která připadá na každého jednotlivého společníka,
- srážkovou daň z rozdílu mezi hrubým likvidačním zůstatkem připadající na společníka a daňovou nabývací cenu jeho obchodních podílů, pokud je tento rozdíl kladný,
- částku k výplatě, která obsahuje částku odpovídající daňové nabývací ceně podílu a srážkovou daň zdaněný zbytek podílu na likvidačním zůstatku.“

[1; str. 124]

Nesouhlasí-li kterýkoliv společník s návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku, má právo domáhat se u soudu přezkoumání jeho podílu na likvidačním zůstatku. Neuplatní-li toto právo do 3 měsíců ode dne, kdy byl návrh na rozdělení likvidačního zůstatku projednán, zaniká. Následné soudní rozhodnutí, kterým soud přezkoumal výši podílu společníka na likvidačním zůstatku, je pro společnost co do základu přiznaného právo závazné i vůči ostatním společníkům. „*Lhůta 3 měsíců pro uplatnění práva je lhůtou prekluzivní. I když dojde k rozdělení likvidačního zůstatku mezi společníky v souladu s ustanovením §75 odst. 2 ObchZ, může se věřitel, který neuplatnil svoji pohledávku před rozdělením likvidačního zůstatku, domáhat uspokojení od společníků podle §56 odst. 6 ObchZ (z titulu ručení)*“ [1; str. 125].

Problematika poskytnutí plnění společníkům je upravena §75 odst. 3 ObchZ, na základě kterého společníkům nelze poskytnout plnění z důvodů jejich práva na podíl na likvidačním zůstatku (ani formou zálohy), nejsou-li uspokojeny nároky všech známých věřitelů společnosti, kteří včas přihlásili své pohledávky. Před uplynutím lhůty podle §75 odst. 2 ObchZ, nemůže být poskytnuto žádné plnění z důvodu rozdělování podílu na likvidačním zůstatku. Ustanovení §75 odst. 4 stanovuje, že je-li pohledávka sporná nebo není-li ještě splatná, lze rozdělit likvidační zůstatek společnosti, jen byla-li věřiteli poskytnuta odpovídající jistota.

Jestliže se obchodní společnost zrušuje zrušením konkurzu pro splnění rozvrhového usnesení nebo zrušením konkursu, protože majetek úpadce nepostačuje k úhradě nákladů konkursu, anebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu podle §68 odst. 3 písm. f), provádí se likvidace, a nemá-li obchodní společnost majetek, který by postačoval k úhradě všech závazků (dluhů) společnosti, je již zbytečné podávat návrh na prohlášení konkursu (insolvenční návrh) likvidátorem. Ustanovení §75 odst. 5 stanovuje, jak je za těchto okolností likvidátor povinen postupovat, aby to odpovídalo jednak zásadám, na kterých je založen obchodní zákoník, a jednak rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahů. Likvidátor zpeněžuje majetek obchodní společnosti a z tohoto výtěžku prodeje hradí nejdříve náklady spojené s likvidací, následně uspokojuje mzdové nároky zaměstnanců, poté pohledávky věřitelů podle pořadí jejich splatnosti. Jestliže není možné uspokojit pohledávky stejného pořadí v plné výši, uhrazují se poměrně. Likvidátor může nabídnout věřitelům majetek k úhradě dluhů, a to dle pořadí jejich pohledávek“, nedaří-li se mu v přiměřené době majetek zpeněžit. Odmítnou-li věřitelé tento majetek k úhradě dluhu, přechází tento majetek dnem výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku na stát. Následně likvidátor sestavuje zprávu o naložení s majetkem, jejímž obsahem je zejména, jakého výtěžku z prodeje majetku společnosti bylo dosaženo, jaký majetek nebyl zpeněžen a zda byl převzat věřiteli k úhradě dluhu či nikoliv, jací věřitelé a v jaké výši byli uspokojeni a kteří věřitelé uspokojeni nebyli, popřípadě jaký majetek přejde na stát výmazem společnosti z obchodního rejstříku. Dle ustanovení §75 odst. 6 dále likvidátorovi vzniká povinnost tuto zprávu předložit ke schválení společníkům nebo orgánu k tomu příslušnému. I v tomto případě neschválení této zprávy nebrání výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku. K témuž dni zpracování zprávy o naložení s majetkem je také likvidátor povinen sestavit i účetní závěrku.

U osobních společností a společností s ručením omezeným určuje způsob rozdělení likvidačního zůstatku společenská smlouva, jinak jej pro jednotlivé formy společností určuje

obchodní zákoník. Dle ObchZ §92 mají ve **veřejné obchodní společnosti** společníci nárok na podíl na likvidačním zůstatku, ten se rozdělí mezi společníky nejprve do výše hodnoty jejich splacených vkladů. Zbytek likvidačního zůstatku se rozděljuje mezi společníky rovným dílem. V případě **komanditní společnosti** mají společníci nárok na vrácení částky ve výši splaceného vkladu. Nestačí-li likvidační zůstatek k tomuto vrácení, přednostní právo na jeho vrácení mají komanditisté. Zbytek likvidačního zůstatku se rozděljuje mezi společníky podle stejných zásad jako zisk [13; §104]. Problematika rozdělení likvidačního zůstatku **společnosti s ručením omezeným** je upravena § 153 ObchZ, který každému připisuje nárok na podíl na likvidačním zůstatku společnosti, který je určen poměrem obchodních podílů. Způsob určení podílu na likvidačním zůstatku v **akciové společnosti** stanovuje ustanovení § 220 ObchZ s tím, že tento likvidační zůstatek dělí mezi akcionáře v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií a nárok na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku akcionáři vzniká vrácením akcií společnosti na výzvu likvidátora (listinné akcie), nebo ke dni, kdy na základě příkazu likvidátora byly zrušeny akcie společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů (zaknihované akcie).

4.4.8 Výmaz obchodní společnosti

Výmaz obchodní společnosti provede rejstříkový soud, a to ke dni určeném v návrhu na zápis. Neobsahuje-li návrh na zápis výmazu den, k němuž má být zápis proveden, nebo nabude-li usnesení o povolení zápisu právní moci později, provede se zápis ke dni právní moci tohoto usnesení. Dle § 200 d odst. 4 OSŘ provádí rejstříkový soud výmaz obchodní společnosti nejpozději do 10 dnů od právní moci usnesení soudu o zápisu. [1]

4.4.9 Obnovení likvidace

Institut “obnovení likvidace“, začleněný do obchodního rejstříku zákonem č. 370/2000 Sb., řeší častou situaci, kdy se po skončení likvidačního procesu nebo po výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku, zjistí nový majetek.

V takových případech se řídíme ustanovením §75 b ObchZ. Vyplývá z něj, že zjistí-li se **po skončení likvidace** společnosti dosud neznámý majetek nebo se objeví potřeba jiných nezbytných opatření souvisejících s likvidací, rozhodne soud na návrh státního orgánu, společníka, dlužníka nebo věřitele o obnovení likvidace obchodní společnosti a jmenuje také likvidátora. Rejstříkový soud následně po právní moci rozhodnutí zapíše fakt, že došlo k obnovení likvidačního procesu obchodní společnosti a osobu likvidátora, který je likvidací pověřen.

Dojde-li k zjištění dosud neznámého majetku **po výmazu obchodní společnosti**, soud na základě návrhu státního orgánu, společníka, dlužníka nebo věřitele rozhodne o jejím výmazu a obnovení likvidace obchodní společnosti nebo o jejím vstupu do likvidace a jmenuje likvidátora. Samozřejmě i v tomto případě daný rejstříkový soud zapíše do obchodního rejstříku, že došlo k obnovení společnosti, že se společnost nachází v likvidaci a zaznamená osobu likvidátora.

V případě těchto zápisů do obchodního rejstříku je likvidátor povinen sestavit zahajovací rozvalu. Zákon v tomto případě brání použití ustanovení § 68 odst. 8 ObchZ. Není tedy možné v případech, kdy rozhodli o zrušení společnosti společníci, popř. příslušný orgán společnosti, došlo k revokaci tohoto jejich rozhodnutí. Po skončení obnovené likvidace je následně proveden výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku.

4.5 Likvidace podle NOZ a ZOK

Obecná úprava likvidace společnosti je uvedena v ustanovení § 187 až § 209 NOZ, tuto úpravu doplňuje ZOK ustanovením § 94 ZOK.

NOZ jasně vymezuje v § 187 odst. 1 účel likvidace, který spočívá ve vypořádání majetku zrušené PO, vyrovnaní dluhů věřitelům a naložení s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace, podle zákona. Další odstavec téhož ustanovení vymezuje okamžik vstupu do likvidace. PO vstupuje do likvidace dnem, kdy je zrušena nebo prohlášena za neplatnou. Jestliže vstoupí PO zapsaná ve veřejném rejstříku do likvidace, navrhne likvidátor bez zbytečného odkladu zápis vstupu do likvidace do veřejného rejstříku. Následně po dobu likvidace tato PO užívá svůj název s dodatkem „v likvidaci“ [16; §187 odst. 2].

V současné právní úpravě likvidace není pomýšleno na problematiku, která je však již vymezena § 188 NOZ. *„Vstoupí-li právnická osoba do likvidace, nesmí za ni nikdo právně jednat mimo rozsah stanovený v § 196 od okamžiku, kdy se o jejím vstupu do likvidace dozvěděl nebo kdy se o něm dozvědět měl a mohl.“*

Při vstupu do likvidace příslušný orgán povolá právnické osobě likvidátora. Osoba likvidátora musí být způsobilá být členem statutárního orgánu. Dojde-li k zániku funkce likvidátora ještě před zánikem PO, příslušný orgán je povinen právnické osobě povolat neodkladně nového likvidátora [16; §189 odst.1]. Nebyl-li likvidátor povolán a PO je stále v likvidaci, působnost likvidátora vykonávají všichni členové statutárního orgánu [16; §189 odst. 2]. Změna nastala ve formulaci. Konkrétně obchodní zákoník v ustanovení

§71 odst. 1 ustanovuje, že likvidátora jmenuje „statutární orgán společnosti“. Ovšem NOZ v obecné rovině stanovuje, že likvidátora povolává „příslušný orgán“. Novinkou je i požadavek způsobilosti osoby likvidátora, tj. způsobilost být členem statutárního orgánu. Dále již není výslovně stanoveno, že by likvidátorem musela být pouze FO, nestanoví-li zákon jinak, jako tomu bylo v poslední větě v §71 odst. 1 ObchZ. Na základě ustanovení § 190 NOZ je již možné k likvidaci PO povolat několik likvidátorů, kteří následně tvoří kolektivní orgán.

Nedošlo-li k povolání likvidátora právnické osobě podle § 189 (již zmíněný v předchozím odstavci), jmenuje likvidátora soud, a to i bez návrhu. Soud jmenuje likvidátora i v případě, že sám rozhodl o zrušení PO. *Na návrh osoby, která na tom osvědčí právní zájem, soud odvolá likvidátora, který řádně neplní své povinnosti, a jmenuje nového likvidátora* [16; § 191 odst. 2]. Soud může při postupu na základě předchozích odstavců ustanovení §191 jmenovat likvidátorem i bez jeho souhlasu člena statutárního orgánu²², nebyl-li podán jiný návrh či nelze-li návrhu vyhovět. Přestože takto jmenovaný likvidátor nemůže ze své funkce odstoupit, má možnost navrhnout soudu, aby ho funkce zprostil. Musí však prokázat, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby funkci vykonával [16; §191]. Není-li možné likvidátorem jmenovat ani člena statutárního orgánu, jmenuje soud likvidátora z osob zapsaných do seznamu insolvenčních správců²³. Likvidátorovi jmenovanému soudem jsou třetí osoby povinny poskytnout součinnost ve stejném rozsahu, v jakém jsou povinny poskytnout ji insolvenčnímu správci [16; §192].

Likvidátor nabývá působnosti statutárního orgánu okamžikem svého povolání a za řádný výkon funkce likvidátor odpovídá stejným způsobem jako člen statutárního orgánu [16; §193]. Likvidátora, kterého do funkce jmenoval soud, může zase jen soud z této funkce odvolat [16; §194]. *„Odměnu a způsob její výplaty určuje likvidátorovi ten, kdo jej povolal“* [16; §195]. Stejně tak tomu je i v současné právní úpravě ObchZ. Na rozdíl od ObchZ již NOZ nic nezmiňuje o vyhlášce Ministerstva spravedlnosti stanovující pravidla pro určení výše odměny likvidátora nebo člena orgánu společnosti jmenovaného soudem, a v jakých případech náhradu hotových výdajů a odměnu likvidátora hradí stát.

²² V současné právní úpravě ObchZ v § 71 odst 2 povoluje soudu jmenovat likvidátorem nejen člena statutárního orgánu, ale i některého ze společníků nebo statutární orgán.

²³ Právní úprava ObchZ povoluje jmenovat likvidátora nejen z osob zapsaných v seznamu insolvenčních správců, ale i FO, která splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců a se svým ustanovením souhlasí, viz §71 odst. 7 ObchZ.

Původně velmi rozsáhlé ustanovení § 72 ObchZ, nahrazuje ustanovení §196 NOZ vymezující činnost likvidátora. Ten „*může sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace*“ [16; §196 odst. 1]. Úplnou novinkou je ustanovení druhého odstavce, které uvádí, že „*nabyla-li právnická osoba dědictví nebo odkaz s podmínkou, doložením času nebo s příkazem, tato omezení likvidátor dodrží. Jestliže však právnická osoba obdržela účelově vázané prostředky z veřejných rozpočtů, použije likvidátor tyto prostředky podle rozhodnutí orgánu, který je poskytl; obdobně likvidátor postupuje, jestliže právnická osoba obdržela prostředky účelově vázané k dosažení veřejně prospěšného účelu*“ [16; §196 odst. 2].

V průběhu likvidace likvidátor uspokojí přednostně pohledávky zaměstnanců, tj. mzdové nároky, ovšem v případě není-li PO v úpadku²⁴ [16; §197]. Likvidátor je povinen dále oznámit vstup PO do likvidace všem známým věřitelům. Zároveň je také povinen zveřejnit bez zbytečného odkladu nejméně dvakrát za sebou alespoň s dvoutýdenním odstupem oznámení s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky ve lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce od druhého zveřejnění [16; §198 odst. 1 a odst. 2]. Další povinností likvidátora je sestavit ke dni vstupu PO do likvidace zahajovací rozvahu a soupis jmění právnické osoby. Kromě toho je nadále likvidátor povinen vydat proti úhradě nákladů soupis jmění každému věřiteli, který o to požádá [16; §199 odst.1 a odst. 2]. ObchZ nestanovoval, kdo hradí náklady spojené se zasláním soupisu, proto je velmi výhodné přidání dodatku „proti úhradě nákladů“, kterým se vše objasňuje.

Povinnost podat insolvenční návrh v současné době upravuje insolvenční zákon, především ustanovení §3 a § 98 IZ. V NOZ je toto již upraveno § 200 a tedy, „*zjistí-li likvidátor v průběhu likvidace, že právnická osoba je v úpadku, podá bez zbytečného odkladu insolvenční návrh, ledaže se jedná o případ uvedený v § 201.*“

Nepostačuje-li likvidační podstata ke splnění všech dluhů, likvidátor z výtěžku uhradí v první skupině náklady likvidace, ve druhé skupině ze zůstatku uspokojí pohledávky zaměstnanců a poté hradí ve třetí skupině pohledávky ostatních věřitelů [16; §201 odst. 1]. Není-li v možnostech plně vyrovnat pohledávky v téže skupině, uspokojí se poměrně. Nepodaří-li se v přiměřené době celou likvidační podstatu zpeněžit, vyrovná likvidátor z částečného výtěžku přednostně náklady a pohledávky z první a pak z druhé skupiny, ovšem za předpokladu, je-li to možné. Tímto není dotčen §201 odst. 2. Následně likvidátor nabídne

²⁴ Zde došlo k přeformulaci „není-li povinen podat insolvenční návrh“ [13; §74 odst. 3] na „není-li právnická osoba v úpadku“.

věřitelům pohledávek třetí skupiny, tj. pohledávky ostatních věřitelů, likvidační podstatu k převzetí na úhradu dluhů [16; §202 odst. 1]. Jestliže se nezdaří v přiměřené době zpeněžit likvidační podstatu ani zčásti, anebo nedošlo-li zcela k vyrovnání z částečného výtěžku pohledávky první a druhé skupiny, likvidátor nabídne likvidační podstatu k převzetí všem věřitelům [16; §202 odst. 2]. Nově je vymezeno ustanovením §202 odst. 3 NOZ, že *„o věřiteli, jemuž byla likvidační podstata nabídnuta podle odstavce 1 nebo 2 a do dvou měsíců se k nabídce nevyjádřil, platí, že nabídku přijal; tento účinek nenastane, nepoučil-li jej o tom likvidátor v nabídce.“* Lze si všimnout, že jsou nově vymezeny NOZ tři skupiny věřitelů, a to v prvním odstavci § 202 NOZ.

Dle §203 odst. 1 NOZ, *„věřitelům, kteří převezmou likvidační podstatu, náleží každému podíl určený poměrem výše jejich pohledávek; ve zbytku jejich pohledávky zanikají.“* Dojde-li k odmítnutí účasti na převzetí likvidační podstaty některým z věřitelů, považuje se tato pohledávka za zaniklou²⁵. Toto neplatí, jestliže se následně zjistí dosud neznámý majetek PO [16; §203 odst. 2]. Stejně jako tomu je v současné právní úpravě, pokud všichni věřitelé odmítnou převzít likvidační podstatu, tato likvidační podstata dnem zániku PO přechází na stát. Nově likvidátorovi vzniká povinnost tuto skutečnost neprodleně oznámit příslušnému orgánu podle jiného zákona [16; §204 odst. 1].

Po dokončení likvidátorem všeho, co předchází naložení s likvidačním zůstatkem nebo předáním likvidační podstaty nebo oznámením podle § 204, vyhotovuje likvidátor konečnou zprávu o průběhu likvidace. V této zprávě uvede alespoň, jak bylo s likvidační podstatou naloženo, popř. uvede i návrh na použití likvidačního zůstatku²⁶. Následně k témuž dni likvidátor sestaví i účetní závěrku, ke které je nově povinen připojit podpisový záznam [16; §205]. Tomu, kdo likvidátora do funkce povolal, předloží likvidátor konečnou zprávu, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku. Byl-li likvidátor ustanoven do funkce podle § 189 odst. 1 NOZ, předloží již v předchozí větě zmíněné podklady tomu orgánu PO, který má působnost ho z funkce odvolat, popřípadě působnost ho kontrolovat, jinak jej nově předloží ke schválení soudu [16; §205 odst. 2]. I nyní neschválení těchto dokumentů nebrání výmazu PO z veřejného rejstříku [16; §205 odst. 3].

„Dokud nejsou uspokojena práva všech věřitelů, kteří své pohledávky přihlásili včas podle § 198, nelze vyplácet podíl na likvidačním zůstatku ani ve formě zálohy, ani jej jinak

²⁵ ObchZ v případě odmítnutí likvidační podstaty výslovně pohledávku nepokládá za zaniklou.

²⁶ V současné právní úpravě hovoříme o „návrhu na rozdělení likvidačního zůstatku“, nikoli o „návrhu použití likvidačního zůstatku“ jak uvádí NOZ.

použít. Je-li pohledávka sporná nebo není-li ještě splatná, lze likvidační zůstatek použít jen, byla-li poskytnuta dostatečná jistota“ [16; §206 odst. 1 a odst. 2].

Ustanovení §207 NOZ upřesňuje konec likvidace, a to použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli, nebo jejím odmítnutím. Do třiceti dnů od skončení likvidace je likvidátor povinen podat návrh na výmaz PO z veřejného rejstříku. Při porovnání s §75a ObchZ zjistíme, že především došlo pouze k jeho zestručnění. Ubyla však likvidátorovi povinnost sestavit seznam společníků, kterým vyplatil podíl na likvidačním zůstatku a navíc již nemusí přikládat k návrhu na výmaz společnosti z rejstříku potvrzení územně příslušného státního oblastního archivu.

Jestliže před výmazem PO z veřejného rejstříku zjistí její dosud neznámý majetek nebo objeví-li se potřeba jiných nezbytných opatření, likvidace neskončí a likvidátor tento majetek vypořádá nebo provede nezbytná opatření [16; §208]. Zjistí-li se po výmazu PO z veřejného rejstříku neznámý majetek nebo objeví-li se jiný zájem hodný právní ochrany, soud na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem, zruší výmaz PO, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora. Do veřejného rejstříku se podle tohoto rozhodnutí zapíše obnovení PO, navíc skutečnost, že se nachází v likvidaci a jmenuje likvidátora. *„Od obnovení se na právnickou osobu hledí, jak by nikdy nezanikla“*²⁷ [16; §209 odst. 1]. *Byla-li právnická osoba obnovena vzhledem k zjištění neznámého majetku, obnoví se neuspokojené pohledávky jejích věřitelů“.*

Součástí NOZ již není druhá polovina ustanovení §71 odst. 2, která vymezuje, že je-li likvidátorem PO, je povinna určit fyzickou osobu, která jejím jménem bude vykonávat funkci likvidátora a zároveň se zapisuje do rejstříku.

Dle ZOK likvidátor předloží také nejvyššímu orgánu obchodní korporace konečnou zprávu o průběhu likvidace, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku. Další povinností likvidátora je zajistit uchování uvedených dokumentů po dobu 10 let od zániku obchodní korporace. Zanikne-li však obchodní korporace bez likvidace, zajistí uchování těchto dokladů její právní nástupce. [14; § 94] Je nutné mít na paměti, že likvidátor disponuje s majetkem společníků. Na základě tohoto zákon tímto ustanovením řeší především důslednější kontrolu kroků likvidátora ze strany společníků.

²⁷ NOZ nově zahrnul do právní úpravy poslední větu § 209 odst.1 NOZ „Od obnovení se na právnickou osobu hledí, jak by nikdy nezanikla.“

5 Závěr

Při zrušení a zániku obchodních společností je vždy nutné postupovat dle přesně zákonem stanovených pravidel. V současné době se obchodní společnosti řídí obchodním zákoníkem, který komplexně shrnuje celou problematiku obchodních společností. Pro tuto oblast bude nově platit obecná úprava občanského zákoníku, na kterou bude navazovat speciální úprava uvedená v zákoně o obchodních korporacích. V praxi se bude nutně řídit dle nově vymezených pravidel.

Práce poskytuje podrobný náhled do problematiky zrušení a zániku obchodních společností jak podle současné, tak i budoucí právní úpravy. Následně je upozorněno na budoucí změny v pravidlech zrušení a zániku společností.

Obchodní společnost lze zrušit na základě dobrovolného, nebo nuceného rozhodnutí. Důvody pro zrušení společnosti jsou obecné a zvláštní. Je možné zrušit společnost bez likvidace, s likvidací, konkurzem, nebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku. Faktický konec existence obchodní společnosti nastává zápisem výmazu obchodní společnosti do obchodního rejstříku. Zániku vždy předchází zrušení společnosti s likvidací nebo bez likvidace. Práce se v neposlední řadě zabývá i obecnými důvody zrušení a zániku obchodní společnosti jak z hlediska současné, ale i té budoucí právní úpravy dle NOZ a ZOK, včetně upozornění na změny. Je zřetelné, že došlo k výrazné změně ve formulaci, uspořádání a rozsahu ustanovení, ovšem potřebné jádro problematiky zůstalo velmi podobné. V budoucí právní úpravě zrušení a zániku společnosti se například setkáme se zcela novým ustanovení NOZ, a to §172 odst. 1 písm a), na základě něhož může soud zrušit PO a nařídít její likvidaci, jestliže společnost vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek.

Při zrušení a zániku společnosti formou přeměny je osoba zúčastněná na přeměně povinna vypracovat projekt přeměny, který je následně uložen do sbírky listin obchodního rejstříku. Přeměnu je možné realizovat formou fúze, rozdělení, převodu jmění na společníka, změnou právní formy společnosti a nově i přeshraničním přemístěním sídla. Práce vymezuje základní podmínky a pravidla pro uskutečnění jednotlivých forem přeměn. Přeměna právnické osoby je nově vymezena NOZ. Na základě toho je uveden výklad těchto ustanovení týkající se přeměn. Práce se krátce věnuje i další formě zrušení a zániku společnosti v konkurzu a zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku. Taktéž jsou

uvedeny i zvláštní důvody zrušení jednotlivých forem obchodních společností dle aktuální právní úpravy i budoucí právní úpravy dle ZOK. Následně je upozorněno i na změny plynoucí z těchto úprav. Významnou změnou u a. s. je, že je nově ZOK ošetřena i situace, za které by ve společnosti existovalo více druhů akcií, jejichž zvýhodnění se vztahuje k likvidačnímu zůstatku. V takovém případě se likvidační zůstatek dělí i na část připadající vlastníkům těchto akcií. V případě s. r. o. došlo k vytvoření zcela nového ustanovení, a to §242 ZOK, které se výhradně věnuje kmenovým listům. Z celkového pohledu na ustanovení týkající se zvláštních důvodů zrušení jednotlivých forem obchodních společností, si lze již při zběžném porovnání povšimnout výrazného zjednodušení výkladu některých ustanovení, které jsou tak daleko přehlednější.

Společnost lze zrušit formou likvidace, jejíž podstatou je vyrovnaní majetkových poměrů a jiných vztahů zanikajícího subjektu a následný zánik takové společnosti. Likvidací je pověřen likvidátor, který tak činí jménem společnosti úkony směřující k likvidaci a zániku společnosti. Likvidátor je především povinen zabezpečit sestavení zpráv o průběhu likvidace s návrhem na rozdělení likvidačního zůstatku, jeho schválení, uhrazení závazků, zpracování účetní závěrky, rozdělení likvidačního zůstatku, uložení spisového materiálu, výmaz společnosti z obchodního rejstříku, atd. I v oblasti likvidace se setkáváme s řadou změn plynoucích z NOZ i ZOK. I v tomto případě došlo k viditelnému zestručnění ustanovení a fakt, že změny ustanovení skutečně řeší nedostatky současné právní úpravy. K podstatné změně došlo například u původně velmi rozsáhlého ustavení §72 ObchZ, které je nahrazeno ustanovením §196 NOZ, vymezující činnost likvidátora. Dle NOZ likvidátor může sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace. Další odstavec § 196 NOZ nově ošetřuje situaci, za které by právnická osoba nabyla dědictví, odkaz s podmínkou, doložením času nebo s příkazem, nebo naopak prostředky z veřejných rozpočtů, popř. prostředky účelově vázané k dosažení veřejně prospěšného účelu.

Práce řeší problematiku zrušení a zániku obchodní společnosti jak z právního, tak ekonomického hlediska. V příloze č. 8 je zpracováno srovnání textu ZOK s ObchZ, kdy je především na zvláštních důvodech zrušení jednotlivých obchodních společností zřetelně vidět k jakým výkladovým a legislativním změnám došlo.

Seznam použité literatury

Monografie

- [1] ADAMÍK, Petr. *Likvidace obchodních společností*. 4. aktualizované a rozšířené vyd. Olomouc: ANAG, 2010. 231 s. ISBN 978-80-7263-597-9.
- [2] DĚDIČ, Jan. *Přeměny obchodních společností a družstev pro podnikatelskou praxi: praktická příručka pro přípravu a schvalování přeměn*. Vyd. 1. Praha: BOVA Polygon, 2012, 366 s. ISBN 978-807-2731-701.
- [3] DVOŘÁK, Tomáš. *Přeměny a přeshraniční přeměny obchodních společností a družstev*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013, 540 s. ISBN 978-80-7357-970-8.
- [4] HAVEL, Bohumil. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-807-2089-239.
- [5] JOSKOVÁ, Lucie. *Fúze - právo, účetnictví a daně*. Praha: Linde, 2012, 151 s. ISBN 978-807-2018-857.
- [6] KISLINGEROVÁ, Eva. *Chování podniku v globalizujícím se prostředí*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2005, 422 s. ISBN 80-717-9847-9.
- [7] KRATOCHVÍLOVÁ, Hana. *Zrušení firem: likvidace a úpadek : se vzory podání*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, 175 s. Účetnictví (ANAG). ISBN 80-717-9675-1.
- [8] PEŠTUKA, František. *Zrušení a zánik společnosti: (průvodce zánikem společnosti)*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2003, 227 s. Účetnictví (ANAG). ISBN 80-731-7018-3.
- [9] SMEJKAL, Vladimír. *Řízení rizik*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003, 272 s. ISBN 80-247-0198-7.
- [10] ŠTENGLOVÁ, Ivana et al. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

- [11] VAŠKOVIC, Petr a Roman STORCH. *Vznik a zánik podniku*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 151 s. Eupress. ISBN 80-867-5430-8.

Internetové zdroje

- [12] EUROPA.EU [online]2011. [cit. 2013 – 04 -03]. *Evropské hospodářské zájmové sdružení (EHZS)*. Dostupné z:
www.europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/company_law/l26015_cs.htm

Právní předpisy

- [13] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [14] Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
- [15] Zákon č. 40/1964., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [16] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (nový občanský zákoník).
- [17] Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam zkratk

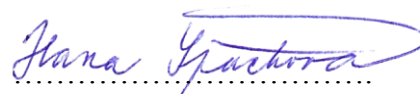
a. s.	akciová společnost
ČR	Česká republika
FO	fyzická osoba
IZ	Insolvenční zákon
k. s.	komanditní společnost
NOZ	Nový občanský zákoník
ObchZ	Obchodní zákoník
ObčZ	Občanský zákoník
OSŘ	Občanský soudní řád
PO	právnícká osoba
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
v. o. s.	veřejná obchodní společnost
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
ZOÚ	Zákon o účetnictví
ZPřem	Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen „VŠB-TUO“) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. 5. 2013

Hana Špačková

Seznam obrázků

Obr. 2.1 Model úspěchu v podnikání MSP	9
Obr. 2.2 Proces zániku společnosti	17
Obr. 3.1 Fúze sloučením	26
Obr. 3.2 Fúze splynutím	26
Obr. 3.3 Rozdělení rozštěpením se vznikem nových společností	28
Obr. 3.4 Rozdělení rozštěpením sloučením	28
Obr. 3.5 Rozdělení odštěpením se vznikem nové společnosti	29
Obr. 3.6 Rozdělení odštěpením sloučením	29
Obr. 3.7 Převod jmění na společníka	30

Seznam příloh

Příloha č. 1: Příprava přeměny

Příloha č. 2: Poznání stavu likvidované společnosti

Příloha č. 3: Protokolární převzetí likvidovaného podniku

Příloha č. 4: Personální a pracovněprávní problematika

Příloha č. 5: Kontaktování příslušných orgánů a institucí

Příloha č. 6: Zpeněžování likvidační podstaty

Příloha č. 7: Zpráva o průběhu likvidace

Příloha č. 8: Srovnání textu Zákona o obchodních korporacích s Obchodním zákoníkem
z hlediska zrušení a zániku obchodních společností